A reform bevezetése 1993 -ra várható

Áramvonalasítják a német tőzsderendszert

Az európai pénzügyi rendszer (EMS) működési zavarai, s néhány nyugat-európai valuta, valamint a dollár mélyrepülése a vezető nyugati értékpapírtőzsdéken szinte folyamatosan nyomja lefelé az árfolyamokat. A legfontosabb ipari részvények árfolyamának alakulását jelző tázsdeindexek — az amerikai Dow Jones, a német DAX, a japán Nikkei, az olasz Comit, a francia CAC stb. — esnek, ráadásul csökken a börzék napi forgalma is. Miközben a német részvények többségének is lefelé tart az árfolyama, az ország értékpapírpiacának átalakítása és korszerűsítése zavartalanul folyik a Finanzplatz Deutschland terv keretében.

A német kormány nagyívű terve egy újabb lépés az egységes Európára való felkészülés folyamatában; a világ harmadik legerősebb gazdasági hatalma ugyanis nem engedheti meg magának, hogy értékpapírpiaca ne tartozzék a legfejlettebbek közé. Ráadásul Bonn nem csinál titkot abból, hogy Frankfurtnak kell majd az Európai Közösség pénzügyi központjának lennie. S a német vezetőség szinte már kész ténynek veszi, hogy Frankfurt lesz a nyugat-európai központi bank, az Eurofed székhelye is.

Az idei esztendő végére a tervek szerint megvalósul a német értékpapír-kereskedelem egységesítése. Erre többek között azért van szükség, mert a német tőzsdék a szolgáltatások területén korábban nem tudtak versenyezni Londonnal, New Yorkkal és Tokióval. Napjainkban Németországban nyolc tőzsde működik (Frankfurt, Düsseldorf, München, Stuttgart, Hamburg, Berlin, Hannover és Bréma), s mindegyik börze önálló „birodalom", szabályozásuk egymástól eltér. Tavaly a német tőzsdék összesen 3449 milliárd márka forgalmat bonyolítottak le, s a forgalomból Frankfurt 67 százalékkal részesedett. Egy-egy részvénynek eltérő árfolyama lehet Frankfurtban, Münchenben és Brémában, jelezve, hogy az országnak nincsen egységes, likvid tőzsdepiaca.

A Pénzügyminisztériumban három évvel ezelőtt kezdték meg a mélyreható pénzügyi és tőzsdei reformtervek kidolgozását. Gyökeres változások híján ugyanis a német értékpapírüzletek mind nagyobb részét kaparinthatják meg a versenytársak. Jól jellemzi a helyzetet, hogy az év elején még a 30 legjelentősebb német cég részvényeinek számottevő részét nem odahaza, hanem a londoni székhelyű Seaq International telefonkereskedelmi rendszeren keresztül forgalmazták.

A még érvényben lévő német tőzsdei rendszer tartományi struktúrája meglehetősen bonyolult. Az ország tőzsdéit tartományközi megállapodások szabályozzák, s az egyezményeknek olyan tartományok is részesei, ahol nem is működnek börzék. Ezzel magyarázható, hogy a külföldi befektetők egy része úgynevezett offshore intézményeken keresztül jut német értékpapírokhoz, így ki lehet kerülni a szétforgácsoltság okozta problémákat. Egyszerűbb megoldás külföldön vásárolni német értékpapírokat, mint tájékozódni és ügyleteket kötni az egymástól szinte teljesen független nyolc német tőzsdén.

A széttagoltság tehát azzal a következménnyel is járt, hogy Németország értékpapír-kereskedelmének egy részét akaratlanul exportálta.

A tőzsdereform — amelynek bevezetése 1993 elején várható — középpontjában a Deutsche Börse AG áll, amely központi szolgáltatásokat nyújt majd mind a nyolc tőzsdének. Az értékpapírok számítógépes kereskedelmének bevezetése mellett sor kerül a tőzsdék összekapcsolására, valamint a központi irányítás és szabályozás megvalósítására. (Érdemes megjegyezni, hogy a jelenlegi széttagoltság nemcsak megnehezíti a német értékpapír-kereskedelem áttekintését, hanem lehetőséget teremt szabálytalanságokra és úgynevezett bennfentes értékpapír-kereskedelemre is.) A Deutsche Börse AG amolyan katalizátor- és szabályozószerepet tölt majd be a tőzsdék között.

Németországnak a pénz- és értékpapírpiac területén is alkalmazkodnia kell a brüsszeli előírásokhoz és követelményekhez, amelyek kiemelten kezelik a tőke szabad áramlásának biztosítását. Érthető tehát, hogy a bankárok és az értékpapír-kereskedők egyetértéssel fogadták a kormány és a pénzügyminisztérium gondosan kidolgozott reformtervét. Kevésbé örültek a Finanzplatz Deutschland programnak a tartományi hatóságok, amelyek minden központosításban hatalmuk és hatáskörük gyengítését látják. Bonn felvállalta az ütközést a tartományokkal, és a terv megvalósítása a tervezett ütemben halad.

A központosítás után a helyi tőzsdék elsődleges funkciója az értékpapír-kereskedelem lesz. Várhatóan a helyi börzék kezében marad a brókeri engedélyek kiadásának ellenőrzése, s szerepük lesz az új értékpapírok piaci bevezetésében is. Minden tőzsde a maga versenyképességéért lesz felelős. A számítógépek, a műholdak és a fejlett távközlés „segítségével" az értékpapír-kereskedelem ma már átfogja az egész világot, nem jelent gondot az időeltolódás sem.

Gyakorlatilag 24 órán át folyik az egész világon a részvények és a többi értékpapír adásvétele kontinenseken keresztül. A piacok nemzetköziesedése idején — hangoztatta a bonni pénzügyminisztérium — mind a nyolc tőzsdének (de elsősorban a Frankfurton kívülieknek) meg kell értenie, hogy Németországnak is szüksége van egy nemzetközileg is versenyképes, központosított tőzsderendszerre. Ezt a célt szolgálja többek között a Deutsche Börse AG, amely a remények szerint a legnagyobb külföldi versenytársakkal szemben is állja majd a versenyt. Minden remény megvan arra, hogy a tőzsdén szereplő német cégek részvényeit néhány éven belül szinte kizárólag a hazai börzéken forgalmazzák. Erre többek között azért is van szükség, mert nem igazán vet jó fényt a német tőzsderendszerre, hogy például a Bayer vegyipari konszern részvényeinek csaknem egyötödét a Seaqon keresztül adták, vették.

A jövő évtől a német értékpapírpiacokat tehát központi felügyelet alá helyezik, s új törvények vigyázzák majd a kereskedelem tisztaságát. Megújul a tőzsderendszer technikai háttere is.

Most már „csak" arra van szükség, hogy Németország mielőbb úrrá legyen az egyesítés okozta gazdasági gondokon, s az ország gazdasági helyzete, valamint a nemzetközi konjunktúra alakulása tartósan felfelé „húzza" a részvények árfolyamát és forgalmát. Ehhez persze nem kis mértékben a német vállalatoknak is hozzá kell járulniuk, hiszen részvényeik kereslete, árfolyama saját üzleti eredményeik alakulásától is függ.

Gonda György

Government decisions

HUNGARIA TV FUND

Since no agreement has been reached on the Media Law yet, personal questions have to be settled first, Mr Tamas Katona said on the meeting of government spokesmen. This subject was also discussed on a meeting with Prime Minister Jozsef Antall and President of the Republic, Arpad Goncz. Providing acceptable guarantees are given there is a chance for an agreement on personal questions, the state secretary said.

The government has given its approval to the founding document of the Hungaria TV Fund, Mrs Judit Juhasz spokeswoman announced.

The main task of the TV fund, financing the broadcast of commercial programmes as well as carrying out public services, is to broadcast satellite programmes to the Hungarian minorities across the borders. The modulation connection between the studio and the Eutelsat-2 satellite is going to be extended and operated by the Hungarian Broadcast Company. The fund's HUF 300 million initial capital for this year comes from budget reserves, while next year's budget support will not exceed HUF 2 billion.

The government is planning to modify the law on promoting employment and supporting the unemployed population. Mr Gyula Kiss, Minister

PROPOSAL ON NEXT YEAR'S BUDGET

In determining the central budget for 1993, the Parliament set the amount of expenditures to HUF 1,284,895.8 million,

the amount of incomes to HUF 1,099,962.2 million, and its deficit to HUF 184,933.6 million,according to the Bill on next year's budget, submitted to Gyorgy Szabad, President of the Parliament by the financial portfolio last week. The Minister of Finance is to be authorized to finance the budget deficit, with issuing special government bonds of HUF 60 billion, with a maturity of at least 10 years, bearing an interest rate always equalling the current basic interest rate of the bank of issue; or it can issue government bonds of HUF 100 billion with a maturity of over a year, as well as issue treasury bonds and other government securities with a value of HUF 24 billion 933.6 million. It is also up to the Minister of Finance to issue special government bondsthereby increasing the state deficit, to provide the necessary government sources to make the credit consolidating system work.

The Bill anticipates an income of HUF 188.7 billion coming from economic organizations next year. Estimates for this year stated HUF 215.8 billion, but the expected revenue is expected to amount to only HUF 171.6 billion.

VAT revenues will significantly increase in 1993. According to government estimates, the introduction of the two-tier VAT system (8% and 25%) will result in a revenue of HUF 285 billion, which exceeds this year's estimates by HUF 125 billion. Consumer tax revenues, however, will drop by HUF 14 billion below this year's planned amount.

The Finance Bill expects a personal income tax revenue of HUF 192.5 billion next year, as opposed to the projected amount of HUF 138 billion for this year. Public payments are estimated to reach HUF 209.9 billion for 1993, while the amount will not reach HUF 153.7 billion in 1992. Government subsidies of economic organizations make up a significant amount, HUF 55 billion, slightly exceeding this year's amount. Accumulation expenses will hardly increase, while next year's amount of social security benefits is expected to reach HUF 119 billion, exceeding this year's estimates by HUF 17 billion. The government is expected to spend HUF 273 billion to support the organizations financed by the state budget (this amount is HUF 35 billion higher than that of 1992).

Government subsidies of local councils will reach HUF 265 billion, exceeding this year's amount by HUF 40 billion.

It is also worth mentioning that next year's total revenue gives 31% of GDP, while the expenditures account for 36.9%

INTERESTS ON INDIVIDUAL DEPOSITS AND CREDITS ARE DECLINING

As of October 1, several banks significantly reduced their interests, while others are not planning to make similar steps. The main reason is the structure of the Hungarian banking system: banks, dealing mainly with deposits are interested in reducing the interest rates, while banks dealing with credits primarily, would prefer to maintain the level of interest rates.

As of October 1, the National Savings Bank's interest on deposits will be down by 2-5%, on deposit head of department added, since this year's inflation is expected to reach 22%, which is much lower than last year's 35%.

The Hungarian Credit Bank Rt already made a major interest cut on August 15, that is why it does not want to make similar steps this time, Mrs Martenyi deputy general manager of the business policy department said.

Dunabank Rt also cuts its interests, following the market leader banks, Mr Istvan Pragay, represen-

TCHIBO IN BUDAPEST

"We want to market the highest quality coffee in Hungary", Dr Hasso Kaempfe, managing director of Tchibo International said on a Thursday press conference.

Tchibo was established in Hamburg, 1949. It has become Europe's biggest coffee seller since, with a 20% market share. In its Budaors-based head office the company has set up a production factory, a modern office building, and a storehouse on the 7,000

Blind

The fo
a Canadian born m
currently resid
com

The Hungarian situation may be characterised as one where companies are confronted with fundamental problems requiring straight forward solutions but instead receive state of the art solutions that cannot be implemented.

For instance in response to the lack of risk capital and disparity in wealth caused by the lack of a normal middle class the government has introduced legislation promoting management buy-outs and employee stock options. The theory behind both of them is that employees of the company are better motivated if they enjoy a stake in the business and in the meantime they will be providing an alternative source of equity investment to the company. Both MBO's and ESOP's are essentially children of the boom of the 1980's and are cutting-edge creative financing concepts. On the surface, both seem ideally suited to the Hungarian dilemma. Companies are generally highly levered, cannot raise more debt and are considered too risky to attract venture capital. Meanwhile the disparity of wealth in the country is increasing leading to vandalism and social instability. An MBO o ESOP would give the much nee ded capital infusion and if suc cessful wold make the employee a solid member of the middl class.

Often these elegant solutions lose something in implementation. The prerequisites for a Management Buy-out include a supermanager who can demonstrate a

Önállósít az IBM

Ismét meglepetéssel szolgált versenytársainak a világ első számú iroda-és számítógépgyártó vállalata, az IBM. A Kék Óriás megelégelte a személyi számítógépekkel foglalkozó üzletágának vergődését, s leányvállalatot alapított IBM Personal Computer Company néven.

Az elmúlt évtizedben az IBM teremtette meg a korszerű személyi számítógépek világpiacát, ahol egyeduralma csak rövid ideig tartott. A szabványelemekből álló személyi számítógépeket viszonylag könnyű lemásolni, s az IBM amerikai versenytársai, valamint a délkelet-ázsiai „koppintóipar" élt is ezzel a lehetőséggel. Az olcsó klónokat előállító gyártók tömegesen jelentek meg a piacon, s a jó minőségű másolatok jócskán lenyomták az árakat a személyi számítógépek piacán. A kommersz gépek gyors terjedése és keresletük növekedése az IBM-et is árcsökkentésre kényszerítette. A forgalom visszaesése nem okozott nagyobb megrázkódtatást az óriáscég gazdálkodásában, hiszen az IBM a számítógépipar szinte minden területén uralja a piacot. Kétségtelen azonban, hogy a hívatlan távol-keleti másolatok megjelenése már hosszabb ideje érleli az üzletág átszervezésének gondolatát a cégnél.

A vállalatbirodalom menedzsmentje szerint a legeredményesebben úgy vehetik fel a versenyt a személyi számítógépek gyártóinak táborával, ha ezt az üzletágat szinte teljesen leválasztják az anyacégről. Az IBM PC vállalat Észak-Amerikában mintegy tízezer főt foglalkoztat, forgalma évente 7 milliárd dollár körül alakul majd. Tevékenysége átfogja az ágazat teljes vertikumát: egyaránt foglalkozik a személyi számítógépek fejlesztésével, gyártásával és értékesítésével. Önálló értékesítési hálózatot nem hoznak létre, a gépek nagy részét továbbra is az IBM-szakkereskedők forgalmazzák. Újdonság viszont, hogy a leányvállalattól katalógus alapján közvetlenül is meg lehet rendelni a gépeket.

Miután a leányvállalat önálló gazdálkodó egység, s nem lesz közvetlen kapcsolata az IBM egyéb számítógépipari részlegeivel, a cég szellemi és anyagi erőforrásait kizárólag a PS/1, a PS/2, a hordozható és a legújabb, meglehetősen olcsó gépekre összpontosíthatja.

Szinte egyidőben a leányvállalat alapításának bejelentésével az IBM új személyi számítógép-családdal jelent meg a piacon. Az időzítés és az alacsony ár nem véletlen: az iparág vezető cége így is vissza kíván vágni a másoló vállalatoknak. Az alacsony ár és az eredeti IBM márkanév továbbra is vonzó, tehát a vállalatbirodalomnak és a leányvállalatnak minden reménye meglehet arra, hogy rövid időn belül ismét növekedhet piaci részesedése a személyi számítógépek területén.

Külön érdemes szólni arról a kifinomult marketingtevékenységről, amellyel az IBM a személyi számítógépek vásárlóinak különböző rétegeit célozta meg. Az új termékcsalád a két esztendővel ezelőtt bevezetett PS/1 típusra épül és 21 féle változatban készül. A különféle célokat szolgáló gépek ára 1100 és 2500 dollár között mozog. Ez az árfekvés az IBM korábbi hasonló modelljeihez képest kimondottan alacsony, s nem sokkal haladja meg a márkátlan versenytársak árait sem.

Az új személyi számítógépeket három csoportba osztotta a leányvállalat: egyrészről azok „tudása", másrészről forgalmazásuk alapján. A PS/1 Essential típust a kisvállalkozóknak ajánlják, s a gépeket műszaki áruházakon keresztül forgalmazzák. Az előbbinél bonyolultabb, nagyobb kapacitású PS/1 Expert típussal a vásárlóközönségnek azt a részét célozták meg, amely már rendelkezik kisebb személyi számítógéppel. A masinákat számítógép szakboltokban értékesítik. Az általános áruházakban vásárolható meg a család legfejlettebb modellje, a PS/1 Consultant. Ezeket a gépeket az IBM azoknak ajánlja, akik otthoni munkavégzésre kívánják használni a számítógépet. Az Egyesült államokban már több millióan végzik odahaza a hivatali munkát. Számítógépüket cégük összeköti saját központi gépével, így feleslegessé válik a napi munkábajárás. Ezzel a rendszerrel a vállalatok irodahelyiséget és működési költségeket takaríthatnak meg, a dolgozónak pedig nem kell napjának egy részét utazással eltöltenie. Az általános áruházakban történő értékesítés nem az IBM találmánya, az óriáscég ebben az esetben maga másolt. Egyik legnagyobb vetélytársa, a Compaq ugyanis ezzel a módszerrel értékesíti személyi számítógépei nagyobbik részét.

Az IBM személyi számítógép családja nem kis meglepetést okozott a hasonló kategóriájú gépeket gyártó cégek számára. Ezek a vállalatok ugyanis még a karácsonyi vásár előtt el akarják ismételten árasztani a piacot olcsó személyi számítógépek tömegével. A gyártás már beindult, a raktárak várják a kiszállítási utasítást — az IBM pedig jókor lépett. A piackutatók véleménye szerint nem kétséges, hogy a személyi számítógépet vásárolni vagy lecserélni szándékozók inkább a márkás gépeket részesítik előnyben a klónokkal szemben.

Két évtizeddel ezelőtt a világcég akkori elnöke úgy nyilatkozott, hogy az IBM-nek nem lehet meglepetést okozni. Amikor egy új típussal megjelenik a piacon, már tarsolyában van bevetésre készen a következő modell. Így akármikor maga mögé tudja utasítani a tisztességes konkurenciát. A vállalatot az elmúlt húsz évben többször is átszervezték, de a meglepetést okozó „képességét" sikerült megőrizni. S ez nemcsak a műszaki újdonságokra, hanem a szervezeti változtatásokra, a piaci követelményekhez való állandó alkalmazkodásra is igaz.

GONDA GYÖRGY

Tőzsdei záróárak 1992. október 2-án New Yorkban (NYMEX) 2. hónap

West Texas Intermediate (WTI)	*21,83 dollár/hordó*
Gázolaj, No.2.	*64,54 cent/gallon*
Ólommentes benzin	*58,16 cent/gallon*

Tőzsdei záróárak 1992. október 2-án Londonban (IPE) 2. hónap

Brent	*20,54 dollár/hordó*
Gázolaj	*194,00 dollár/tonna*

Szabadpiaci árak 1992. október 2-án fob Rotterdam

Brent	
Gázolaj	*189,00—189,50 dollár/tonna*
Ólommentes benzin	*203,00—204,00 dollár/tonna*
Fűtőolaj (3,5% kén)	*96,00—97,00 dollár/tonna*

Az elkövetkező napokban várhatóan a 20,20—20,60 dollár/hordó sávban fog alakulni a londoni IPE-n a novemberi Brent-kőolaj ára. A termékek esetében a fűtőolaj erősödése várható a szezonalitásnak megfelelően.

HORVÁTH—KAJÁRI

---

bertől decemberig az összes szállítási határidő 95 dollár/tonnát jelzett, később némi erősödés következett be. A december már 96,50 dollár/tonnát, a január pedig 98,75 dollár/tonnát ért.

Az argentin új kukorica ára 90—92 dollár/tonna volt fob-paritáson április—májusi szállításra.

Moldávia, Belorusszia és Dél-Afrika keres 60, 70 illetve 240 ezer tonna árut még 1992. évi szállításra.

Az árpa ára a Közös Piacon belül 106 dollár/tonna volt.

A szójabab aratása teljes skálán folyik az USA-ban, a termésátlagok kedvezőek.

Az aratás ideje alatt általában erős a tőzsdén az eladási nyomás, ez részben az árbiztosító (hedge) műveletek eredménye.

Az ármozgás nagyon kis sávban folyt, de többször érintettük mindhárom termékben az úgynevezett „contract" minimumokat. Egyelőre az árak ezek felett maradtak, de kétségtelen, hogy fennáll a veszélye annak, hogy egy nagyobb spekuláns, komolyabb mennyiségű eladási megbízással áttöri ezt az árszintet és akkor a beinduló „stop" eladások hatására újabb áresés tanúi lehetünk. Mindenképpen valószínű azonban, hogy most, vagy az előttünk álló néhány hétben a szójapiac minimumát látjuk. A szeptember 1-jei amerikai készletadatok neutrális képet festettek. Így a pénteki tőzsdezárások: novemberi szójabab 527,25 cent/bushel, decemberi szójaolaj 18,24 cent/libra, szójadara 182,70 dollár/short tonna.

A dél-amerikai prémiumok a hét első felében viszonylag gyengék voltak, de később valószínűleg a chicagói árcsökkenést ellensúlyozandó 2—3 dollár/tonnát erősödtek a szójadarában.

A pénteki napon a brazil fob piaci árai a következő képet mutatták: szójabab (új termés) április: 210 dollár/tonna, szójaolaj december 389 dollár/tonna, szójapellet december 201 dollár/tonna.

DR. VISKY KATALIN

---

gesnek tartják a készletleépítés felgyorsítását is. A hét végére 6450 dollárig esett vissza Londonban a jegyzés, nem lehet kizárni a 6300 dolláros árszint gyors elérését sem.

A nikkelpiacon a relatív intezív orosz export, a magas európai készletszint és az erősen visszaesett rozsdamentes acélgyártás határozza meg az árakat. A veszteségmegállító eladások 6900 dollárnál aktivizálódtak ezen a héten. A nyugati világ két legnagyobb termelője, az INCO és a Balconbridge egybehangzó bejelentése szerint 6600 dolláros árszinten már nem igazán reális döntési alternatíva a veszteségesen bár, de termelni, illetve leállítani a kohókat, finomítókat kérdése. Egy INCO vagy Falconbridge leállás normál esetben az árak emelkedését, vagy legalábbis az áresés megtorpanását okozná, de elemzők szerint ma jó esetben is csak fékezheti a csökkenő trendet. A piac pénteken 6775 dolláron zárt.

Az ólom árát továbbra is csak a dollár/sterling árfolyam változása mozgatja. Kérdéses, hogy ez a piac meddig tudja kivonni magát az általános árcsökkenés alól. A heti záró három hónapos határidős ár 346 sterling/tonna volt.

Az Állami Vagyonügynökség Jogi Igazgatósága

önálló, érdekes munkakörbe

pályázatot hirdet

társasági jogban, átalakulásokban és privatizációban jártas, idegen nyelvet beszélő

jogászok számára.

Pályázatként részletes, referenciákra kiterjedő szakmai önéletrajzot kérünk.
Jelentkezés és felvilágosítás:

Kerekes Orsolya
Állami Vagyonügynökség, Jogi Igazgatóság
Telefon és fax: 117-9825
Cím: Bp. 1399 Pf. 708

Hsz.: 806

Vége a japán gazdasági csodának?

Gazdaságserkentés tőkeinjekcióval

Hosszas habozás után a nyár végén a japán kormány hatalmas összegű mentőcsomaggal sietett a szigetország gyengélkedő gazdasága segítségére. A 87 milliárd dolláros tőkeinjekció — amely az ország bruttó hazai termékének csaknem 2,5 százalékával egyenlő — célja a gazdasági növekedés meggyorsítása, valamint a megroggyant bankok likviditásának és a tőzsde iránti bizalomnak a helyreállítása.

Az idei esztendő eleje óta rohamosan romlik a szigetország gazdaságának teljesítménye, bár recessziójáról még mindig nem lehet beszélni. Korábbi önmagával összehasonlítva azonban jelentős visszaesés tapasztalható a termelésben, a beruházások alakulásában, a pénzügyi ágazatban, a részvény- és ingatlanpiacon. A második világháború óta a jelenlegihez hasonló rossz bőrben még nem volt a gazdaság. Az ipari termelés az első félévben 9 százalékkal volt alacsonyabb, mint egy esztendővel korábban, s a nagy cégek sorra deficittel zárják pénzügyi évüket. Ezek közé tartozik a Sony, a Nissan, a Toshiba, a NEC és a Mitsukoshi kereskedőház.

Számottevően visszaesett a vállalatok beruházási tevékenysége, s a hagyományosan takarékos japánok még a korábbinál is kevesebbet költenek lakásépítésre, gépkocsira és tartós fogyasztási cikkekre. Jól jellemzi a cégek többségének kedvezőtlen üzletmenetét, hogy idén 25 százalékkal kevesebb új munkaerőt alkalmaznak, mint 1991-ben, néhány vállalat pedig kénytelen csökkentett munkaidőben foglalkoztatni dolgozóit.

A 225 legfontosabb részvény árfolyamát tükröző Nikkei-tőzsdeindex hat éve nem látott mélypontra süllyedt, jelezve, hogy tartósan zuhan a vállalati részvények árfolyama. Ennek eredményeként a kisbefektetők már egy ideje távol tartják magukat a tőzsdétől, az intézményi invesztorok pedig igyekeznek megszabadulni elértéktelenedő részvényportfóliójuktól. A tőzsdei árfolyamok zuhanásával párhuzamosan összeomlott a néhány éve még virágzó ingatlanpiac is, ahol ugyancsak zuhannak az árak. 1987 és 1990 között a szigetország vállalatai nagy mennyiségben vásároltak ingatlant olcsó hitelből. Ezek törlesztése és visszafizetése most nehézségekbe ütközik, ráadásul manapság szinte lehetetlen értékesíteni a korábban megvett ingatlanokat.

Többek között a szinte mértéktelen hitelezés volt az oka annak, hogy a japán bankok kétes kinnlévőségeinek összege eléri a 300 milliárd dollárt. Emellett a pénzintézetek nagy mennyiségű „becsült" ingatlannal rendelkeznek, amelyek értékesítésére egyelőre nincsen kilátás. A bankok tőkéjének egy része részvényekben fekszik, így a tőzsdei mélyrepülés kedvezőtlenül érintette a pénzintézetek vagyoni helyzetét. A szigetország bankjainak helyzete a nyár közepére olyan súlyossá vált, hogy még ma is kétséges, eleget tudnak-e tenni 1993. január 1-jén a Nemzetközi Fizetések Bankja (BIS, Bázel) által kötelezően előírt tőkebiztonsági követelményeknek.

Miközben a termelésben és a pénzügyi ágazatban aggasztó a visszaesés, igencsak kedvezően alakulnak a kereskedelmi és a fizetési mérleg mutatói. 1992 első félévében a kereskedelmi mérleg 63 milliárd dollár többlettel zárult, a folyó fizetési mérleg aktívuma pedig 56 milliárd dolláros rekordot ért el. Kedvezően alakul a költségvetés is: az előrejelzések szerint az 1993. március 31-én záruló pénzügyi évben a költségvetési többlet a GDP 1.9 százalékával lesz egyenlő.

Az már ma látnivaló, hogy nem sikerül teljesíteni a kormány által kitűzött gazdasági növekedést. Az idei esztendőre Tokió 3,5 százalékos GDP-bővüléssel számolt az előző években megszokott 5-6 százalékos növekedés után. A 87 milliárd dolláros tőkeinjekció ellenére 1,5-1,9 százalékos gazdasági növekedés remélhető az idén, ami japán mércével kétségbeejtően alacsony. Jelentősebb fellendülés azonban addig nem várható, amíg a vállalatok nem jutnak ki a termelési és az értékesítési hullámvölgyből, s nem fokozzák beruházási tevékenységüket.

Nem segített — a várakozásokkal ellentétben — a gazdaság ösztönzésén a leszámítolási kamatlábak többszöri csökkentése sem, a cégek beruházási tevékenységén sem lendített a viszonylag olcsó hitellehetőség. Az év eleje óta a kormány és a jegybank kisebb gazdaságélénkítő intézkedésekkel igyekezett elősegíteni a növekedést, ezek azonban hatástalanok voltak, így már elkerülhetetlenné vált egy nagy ívű mentőcsomag kidolgozása és bejelentése. A 87 milliárd dollárnak megfelelő jenösszegből 70 miliárd jut állami beruházásokra, 17 milliárd pedig a magánbefektetések élénkítésére. A közmunkaprogram keretében jelentősen fejlesztik az ország infrastruktúráját: új utak, csatornarendszerek, kikötők, repülőterek épülnek. A program szerint 16 milliárd dollárral növelik meg a kis- és közepes méretű vállalatok rendelkezésére álló hitelkeretet és enyhítenek ezek feltételein is. Több milliárd dollár jut a házépítési tevékenység serkentésére, valamint olyan igatlanok vásárlására, amelyek az infrastruktúra fejlesztéséhez szükségesek. A tervek szerint a 87 milliárd dollár fele még a jövő március végén végetérő (idei) pénzügyi évben bekerül a gazdaság véráramába. A finanszírozásról ugyan még nem született végső döntés, a kormány azonban értésre adta, hogy nem bocsát ki államkötvényeket, hanem a kiadásokat a konkrét fejlesztési programokhoz kapcsolódó kötvényekkel és beruházási hitelekkel fogják fedezni. A gazdasági szükségprogram fontos része a bankok helyzetének javítása, működési feltételeik megkönnyítése.

A nagyon várt, de összegében minden várakozást felülmúló gazdaságélénkítő programra igen kedvezően reagált a tőzsde. A programcsomag bejelentésének másnapján a Nikkei-index 2,37 százalékkal emelkedett, s az árfolyamok emelkedése azóta is tart. A jelek egyelőre arra mutatnak, hogy sikerült elkerülni a tőzsde és a bankrendszer látványos összeomlását. A konjunktúracsomag a kormány becslése szerint a következő 12 hónapban mintegy 2,3 százalékos gyarapodást idézhet elő a GDP-ben. Független szakértők erős túlzásnak tartják a kincstár optimizmusát, véleményük szerint a programtól a GDP további 1 százalék körüli növekedését lehet várni.

Noha a 87 milliárdos élénkítőinjekció a gazdaságtörténet egyik legnagyobb központi programja, a japán gazdaság elemzői szerint a konjunktúra alakulása a jövőben is a vállalati szféra teljesítményétől függ majd. Mihelyt a japán nagyvállalatok kikerülnek a veszteségzónából, s emelkednek megrendeléseik, növelik beruházásaikat, egészségesebbé válik a szigetország egész gazdasága. Kétségtelen azonban, hogy az ingatlanpiac, a bankszektor és a tőzsde központi segítsége nélkül nemigen lábalhatna ki a válságból.

• Gonda György

DÖNTÉS UTÁN — A MAGYAR HÍRLAP KÜLÖNKIADVÁNYA

KÁRPÓTLÁS ÉS SZÖVETKEZET

1992. augusztus 31., hétfő KÁRPÓTLÁSI ÚTMUTATÓ ÉS A SZÖVETKEZÉS ÚJ ÚTJAI Ára: 48 Ft

Az újságárusoknál kapható

a „Kárpótlás és szövetkezet" című kiadvány, amely részletesen ismerteti az összes kárpótlási törvényt, azok magyarázatát, figyelmeztet a határidőkre és praktikus tanácsokat ad a gyakorlati teendőkről. A kiadvány végigvezeti az olvasót az igénybejelentő kitöltésétől a kárpótlási jegyek felhasználásáig, a licitáláson keresztül a tőzsdei árfolyamváltozásig.

Csak 48 Ft

Kérdezzen a kárpótlásról — a Magyar Hírlap válaszol!
Kárpótlási sarok címmel szerkesztőségünk sorozatot indított, amelyben szakemberek válaszolnak a levélírók egyéni kérdéseire.
Címünk: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/B
Kérjük, hogy a borítékra írják rá: Kárpótlás

Az Aranykalász Mgtsz, Töltéstava
vezetősége értesíti az üzletrész-tulajdonosokat, hogy egyéni kiválás miatt
vagyonmegosztó közgyűlést tart 1992. október 27-én 9 órakor Töltéstava-Söptérpusztán.

A közgyűlés napirendje:
1. A tagok által kezdeményezett egyéni kiválások miatti változások ismertetése.
Előadó: Enzsöly Illés tsz-elnök.
2. A vagyonértékelés módjának megtárgyalása

Egyszer használatos orvosi eszközök belföldi értékesítésére megfelelő szakmai háttérrel vagy gyakorlattal rendelkező
ügynököket
keresünk.

Jutalékos rendszerű elszámolással, jó jövedelmi lehetőséget biztosítunk.

Jelentkezőket a következő körzetekből

„Ma még azt né
holnap

A PROFiN
menedzser, orvos, jo
k
szürke vagy bar
Valamennyi kale
és napelem

Piacot vesztenek az óvatos amerikai bankok

A kihelyezések összege 50 milliárd dollárral csökkent

92.10.16.

A gazdaság 1990 második fele óta tartó gyengélkedése, az ingatlanpiac látványos összeomlása, valamint a vállalati csődök számának emelkedése miatt számottevően megnövekedett az amerikai bankok kétes kinnlévőségeinek és bukott hiteleinek állománya. A kereskedelmi bankok jelentősen visszafogták vállalati hitelezési tevékenységüket, s szinte csak azok a cégek juthatnak újabb bankkölcsönökhöz, amelyek — az alapos hitelképességi vizsgálat után — nem jelentenek kockázatot a pénzintézetek számára.

A bankok óvatosságát likviditási helyzetük romlása mellett az is magyarázza, hogy eleget kell tenniük az amerikai és a nemzetközi tőkebiztonsági előírásoknak. Némi túlzással állítható, hogy az USA több mint tízezer bankja fokozatosan visszavonult a vállalatok finaszírozásából: 1990 első negyedévétől napjainkig kihelyezési portfóliójuk állománya csaknem 50 milliárd dollárral csökkent. Két és fél esztendővel ezelőtt csaknem 620 milliárd dollár volt a hitelállományuk, idén augusztus végére ez az összeg alig haladta meg az 570 milliárdot. (Összehasonlításul: az Egyesült Államok költségvetésének hiánya a szeptember 30-án lezárult pénzügyi évben — nem végleges adatok szerint — 334 milliárd dollár volt.) A kinnlévőségek csökkenése egyrészről a hitelezési tevékenység erőteljes visszafogásának, másrészről a korábban felvett vállalati hitelek egy része visszafizetésének tudható be.

Az amerikai vállalatok egy része időben törleszti a korábban felvett kölcsönöket, mások kénytelenek prolongáltatni a hiteleket, s nem kevés azon cégek száma, amelyek fizetésképtelenek. A termelési és a szolgáltatási ágazatnak azonban a recesszió, illetve a törékeny fellendülés időszakában is szüksége van finanszírozásra, s ha ez a kereskedelmi bankoknál csak korlátozottan, illetve drágán érhető el, az érintett cégek kénytelenek más források után nézni.

Az amerikai kereskedelmi bankok visszahúzódása a vállalatok finanszírozásából új üzleti lehetőséget teremtett más, nem banki intézmények számára. A keletkezett hitelezési vákuumot mind inkább kitöltik a különböző pénzügyi és befektetési alapok, a bankszektoron kívül működő hitelintézetek, valamint az értékpapír-kereskedelemmel foglalkozó vállalatok. Ezeket az intézményeket, cégeket nem kötik a nemzetközi tőkebiztonsági előírások. Persze ez nem jelenti azt, hogy ők nem folytatnak le alapos hitelképességi és kockázati vizsgálatot. Miután likviditásuk kedvezőbb a kereskedelmi bankokénál, a kis- és középméretű vállalatok viszonylag könnyen juthatnak hitelhez náluk. Jól jellemzi a kialakult helyzetet, hogy a Merrill Lynch (a világ egyik legnagyobb értékpapír-kereskedelmi és befektető vállalata) hitelkihelyezései a kis- és középvállalatok számára egy esztendő alatt 70 százalékkal növekedtek, s már elérik a 700 millió dollárt. Érdemes hangsúlyozni, hogy a nem banki hitelezők sem kölcsönöznek felelőtlenül, csupán el tudnak vállalni nagyobb kockázattal járó kihelyezéseket is. Más kérdés, hogyan alakul ezeknek a hiteleknek az ára.

A finanszírozással foglalkozó nem banki intézmények mind nagyobb számban és mennyiségben vásárolják meg a kereskedelmi bankok követeléseit. A Standard and Poor hitelképesség-minősítő világcég véleménye szerint a nem bankjellegű pénzintézetek sorra szipkázzák el a kereskedelmi bankok vállalati ügyfeleit, ezek ugyanis náluk könnyebben juthatnak finanszírozáshoz, mint házibankjaiknál. Szakértők véleménye szerint a kereskedelmi bankok jelenlegi óvatos hitelezési politikája azzal járhat, hogy ügyfeleik egy része a gazdasági fellendülés idején sem tér vissza hozzájuk, s finanszírozásukat továbbra is a nem banki intézményektől veszik igénybe. Az átmeneti nehézségekkel küszködő vállalatok ugyanis valószínűleg nem felejtik el a kereskedelmi bankok jelenlegi kockázatot nem vállaló üzletpolitikáját. (Az amerikai kereskedelmi bankok védelmében meg kell említeni, hogy az elmúlt két esztendőben jelentősen megugrott a bankcsődök száma, s a kihelyezett hitelek mind nagyobb hányadát kénytelenek veszteségként leírni.)

A kereskedelmi bankok nem osztják a pénzpiaci szakemberek fenti véleményét. A pénzintézetek úgy látják, hogy a várva várt gazdasági fellendülés meg fogja növelni tőkeerejüket, javítja likviditásukat és versenyképességüket. Szerintük a mostani gazdasági apályból a kereskedelmi bankok — éppen az óvatos kölcsönzési politika miatt — megerősödve kerülnek ki, képesek lesznek nagyobb kockázatok vállalására, s elpártolt ügyfeleik nagyobbik része vissza fog térni.

Az amerikai kereskedelmi bankoknak az ügyfelek majdani visszacsalogatásában nem csak a nem banki hitelezőkkel, hanem az USA-ban működő külföldi bankokkal is meg kell küzdeniük. Az európai és kisebb mértékben a japán kereskedelmi bankok amerikai leányvállalatai ugyanis jó időben és jó érzékkel ismerték fel a keletkezett hitelezési vákuumot, s ezt a helyzetet igyekeztek a maguk javára fordítani.

A központi bank szerepét betöltő Federal Reserves adatai szerint a külföldi bankok részaránya az amerikai vállalatfinanszírozás területén az 1990. évi 41-ről 45 százalékra növekedett 1991 végére. Valószínűsíthető, hogy idén ez az arány tovább növekedett, tehát az amerikai cégeknek nyújtott hitelek mintegy fele külföldi pénzintézetektől származik! A Greenwich Associates tanácsadó cég 1200 nagy amerikai vállalat körében végzett felmérése szerint a hazai cégek gyorsabban fejlesztik kapcsolataikat a külföldi pénzintézetekkel, mint az amerikai bankokkal. A nagyvállalatok mind jelentősebb része tekinti ház- és „alapbankjának" a külföldi pénzintézeteket. Az amerikai cégek finanszírozásában jeleskedő európai bankok biztosak abban, hogy agresszív amerikai üzletpolitikájuk már középtávon is kifizetődik, s tovább növelhetik részesedésüket az óceán túlsó partjának hitelpiacán.

Az amerikai bankrendszer korszerűsítése, deregulációja ugyan már megkezdődött, a pénzintézetek azonban továbbra is óvatosak. Szerintük a hiba nem elsősorban saját üzletpolitikájukban keresendő, hanem inkább arról van szó, hogy a „lapos" gazdaságban igencsak visszaesett a hitelek iránti kereslet. Más a véleményük erről a kérdésről a nem banki amerikai hitelnyújtóknak és a külföldi kereskedelmi bankoknak, amelyek — vállalva a nagyobb kockázatot — egyrészről növelik a nyereségüket, másrészről pedig erősítik és bővítik piaci jelenlétüket az Egyesült Államokban.

G. Gy.

OPERATOR SZEMÉLYHÍVÓ HÁLÓZAT.

Az egyetlen olyan országos kommunikációs rendszer, amellyel az üzenetek akkor is akadálytalanul eljutnak Önhöz, ha tartózkodási helyét senki nem ismeri. Utazik? Tárgyal? Üzleti ebéden vesz részt? A fontos információkat mégis szeretné megkapni? Csupán hívószámát kell megadnia partnereinek, és az OPERATOR-hálózaton keresztül Ön könnyedén elérhetővé válik.

MIT KÍNÁL AZ OPERATOR?

- Országos lefedettséget,
- a rendszerrel kompatibilis készülékeket szöveges és szám-kijelzős kivitelben,
- rövid és hosszú távú bérlés vagy megvásárlás lehetőségét,
- gyors, pontos üzenettovábbítást a nap 24 órájában, a hét minden napján,
- az üzenetek teljes diszkrécióját.

A szolgáltatásról és a berendezésekről további tájékoztatást kaphat
OPERATOR MMV 1068 Budapest, Dózsa György út 84/B. Tel./F

Szeretnék elérhető lenni. Kérem, küldjenek írásos ismertetőt r

Név:..... Tel.:.....

Cég neve és címe:..... Fax:.....

..... Cég pr

92. 10. 16.

A kicsik között kevés túlélő lesz

A multik kezében az európai élelmiszeripar

Az európai ipari országok többségének immár elhúzódó gazdasági visszaesése szinte teljesen érintetlenül hagyta az élelmiszeripart, ahol a nyolcvanas évek közepe óta tart a koncentráció, sorra követik egymást a cégfelvásárlások. Beszálltak a versenybe az amerikai élelmiszer-ipari vállalatbirodalmak is, hiszen a tét nem csekély: kontinensünk nyugati felén a vásárlók évi 700 milliárd dollárt költenek élelmiszerekre.

Nyugat-Európában mintegy 100 ezer cég foglalkozik élelmiszerek gyártásával. Ezek többsége néhány embert foglalkoztató sütöde, vágóhíd, mini tejgazdaság, családi farm. A piac ennek megfelelően igencsak széttagolt: a 20 legnagyobb nyugat-európai élelmiszer-ipari vállalat összesített piaci részesedése nem haladja meg a 12 százalékot. Ebben a helyzetben a nagyvállalatok — érthető módon — igyekeznek bővíteni piaci részesedésüket. A cégfelvásárlási és fúziós „dömpingben" mind aktívabban vesznek részt közvetlenül és közvetve az amerikai vállalatok. A termelők véleménye szerint a nemzetközi piaci részesedés növelésének legolcsóbb és legegyszerűbb módja a felvásárlás, így ugyanis el lehet kerülni a nagy reklámköltségekkel járó márkabevezetést.

Az ágazat legnagyobb értékű fúziójára 1988-ban került sor, a Nestlé akkor vásárolta meg 4,9 milliárd dollárért az angol Rowntree konszernt. Egy évvel később a francia BSN olasz, francia és angol élelmiszeripari cégeket vásárolt meg összesen 2,5 milliárd dollárért. Az amerikai Phillip Morris 1990-ben 3,8 milliárd dollárért kebelezte be a svájci Jacobs Suchard világcéget.

Kontinensünk sokszereplős élelmiszeriparában a nagy számú termelő és a széles választék miatt nem könnyű egy-egy termékcsoportban vezető szerephez jutni. Ez valóban csak a legnagyobbaknak sikerül, nem csekély anyagi áldozatok árán. Az Unilever például a szívós piaci munka mellett úgy tudta megszerezni az európai vaj-, margarin-, növényolaj- és fagylaltpiac 60 százalékát(!), hogy sok országban vont vállalatokat ellenőrzés alá. Az amerikai Kellogg nem kevés beruházás és felvásárlás révén érte el, hogy 50 százalékot hasított ki magának az európai zab- és kukoricapehely-piacból. A Phillip Morris már Európa negyedik legnagyobb élelmiszergyártója évi 8 milliárd dolláros forgalommal, s mind nagyobb részesedésre tesz szert a sajtok, a salátaöntetek, a tészták, a csokoládé- és a kávéféleségek európai piacán. A vállalat előrenyomulásában nagy szerepe van annak, hogy egyre bővülő, korszerű elosztási hálózattal rendelkezik. (Érdemes megjegyezni, hogy a 8 milliárd dolláros forgalomban nem szerepelnek a cigarettaeladások. Ismeretes, hogy a Marlboro és a Phillip Morris márkák Európa legnépszerűbb füstölnivalói közé tartoznak.)

A részesedési háborúban az európai élelmiszergyártók piaci pozícióik erősítésére gyakran és szívesen szövetkeznek amerikai cégekkel. A Nestlé például nemrégiben a General Millsszel lépett alkalmi együttműködésre annak érdekében, hogy eredményesen versenyezhessen a Kelloggal a reggeli cereáliák piacán. A Coca-Colával létrehozott alkalmi társulás célja pedig egy új „üdítőital", a dobozos kávé elterjesztése.

Mind a nyugat-európai, mind pedig az amerikai élelmiszer-ipari nagyvállalatok számára ígéretes piacot jelent Kelet-Európa. Miközben az élelmiszerboltok pultjain robbanásszerűen növekszik a nyugati termékek aránya, az ágazat vezető cégei fontos szereplői térségünk privatizációs folyamatának is. Sorra vásárolják meg és kapcsolják be termelési és elosztási hálózatukba a kelet-európai élelmiszer-ipari vállalatokat. A Nestlé például Magyarországon az Intercsokoládé, Csehszlovákiában pedig a Cokoladovny céget vette meg. A Pepsico tulajdonába került a neves lengyel Wedel csokoládégyár. Az Unilever érdekeltségi körébe tartozó Schöller cégfelvásárlással nagy fagylaltgyárat hozott létre Magyarországon, s a tervek szerint ez az üzem Európa több országába is exportál majd.

A hazai példáknál maradva érdemes megemlíteni, hogy a Compack az amerikai Sara Lee európai leánycégének, a holland Douwe Egberts tulajdonába került. Várható, hogy a következő esztendőkben a nyugat-európai és az amerikai multinacionális élelmiszeripari vállalatok tovább növelik jelenlétüket a kelet-európai piacon.

A kontinensünkön folyó élelmiszer-ipari koncentráció folytatódásának az lesz az eredménye, hogy a közepes méretű cégek jelentős része a nem távoli jövőben kiszorul a piacról. Kedvező kilátásokra számíthatnak viszont azok a vállalatok, amelyek egy-egy ország sajátos ízlésére és piacára összpontosítanak, mindössze egy-két kiváló minőségű termékkel. A „kicsik" közül tehát valószínűleg ők lesznek a túlélők, a jövő azonban egyértelműen a multiké, amelyek elegendő anyagi erőforrással rendelkeznek európai piaci részesedésük növelésére.

Gonda György

Ne feledje, hogy ezek az ötletek Amerikában tettek sok ezer embert sikeressé. Célom n hanem rövid, egyszerű ötletek, melyeket természetesen át kell tenni a magyar gyakorlatb lyekkel lehetséges ez, vagy elképzelhetetlen a megvalósítás, akkor is fel a fejjel! Még sok vá lán éppen Ön lesz egy ilyen változás elindítója. Amennyiben egy-egy ötlet túl egyszerűnek zal törődjön, hanem azzal, hogy hogyan csinálhatja Ön másképp, mint a többiek. A hambu cégek, amelyek világsikert arattak vele.

Készüljön fel a

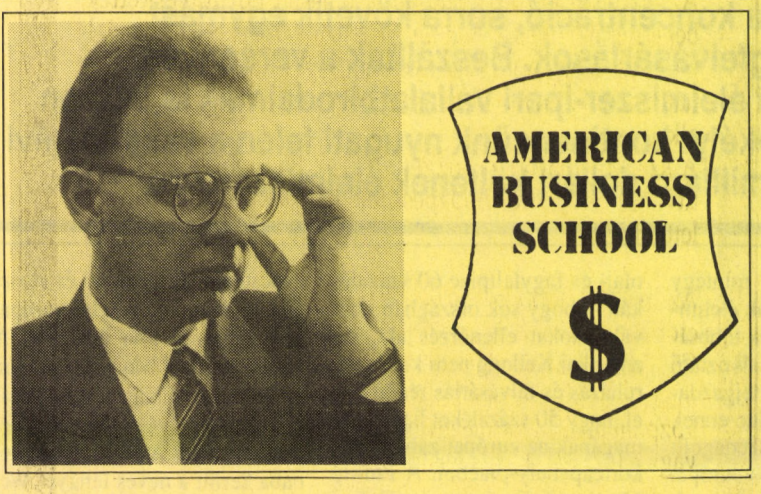

Ez az immár tizenötödik hete elkezdődött cikksorozat azért készült, hogy különböző üzleti lehetőségeket mutasson meg Önnek. Még ha egyet sem választ ki az ismertetett száz ötletből, ezek akkor is segítenek Önnek befolyásolni a gondolkodását. Elsősorban megmutatják, hogy lehet üzleti vállalkozásba kezdeni kevés vagy semmi pénzzel. A legtöbb üzlet, amit a sorozatban felsorolok, elkezdhető részmunkaidőben is. Felépíthet egy új üzleti vállalkozást anélkül, hogy feladná a régi munkáját. Erre már rengeteg példa van. Nagyon sokan vannak olyanok, akik se nem ügyesebbek, se nem okosabbak, mint Ön, mégis sikeres vállalkozókká váltak...

46. Hogyan csináljunk hobbiból üzletet?

Ha ön szépen kézimunkázik, jól főz, remek modelleket, bizsukat vagy ajándéktárgyakat készít, ruhákat varr vagy bármilyen más hobbit gyakorol, lehet, hogy sok embert érdekelne, hogy megtanítsa nekik ezt a hobbit.

Ha ön már hosszú ideje gyakorolja ezt a hobbit, akkor biztosan megvan erre a megfelelő helyiség is: egy varrószoba, egy

lókat. Ha hirdetéseket, plakátokat helyez el ebben az üzletben, az egy remek hely arra, hogy tanfolyamait hirdesse. Az üzlet tulajdonosa sem fog idegenkedni ettől az ötlettől, hiszen esély van arra, hogy így az ő forgalma is növekedni fog azáltal, hogy az ön hallgatói ott vásárolnak.

Az a lényeg, hogy mindig megtalálja a megfelelő helyet kurzusainak hirdetésére. Ha ön ajándéktárgyakat vagy különleges kerámiákat

rendezzen belőlük. Így profitálóbbá a vállalko

47. Könyvkiada

Nem olyan ördöng mint ahogy először l mészetesen nem a le írók legkeresettebb n adásáról van szó, hisz rég megvannak a m adók. Sok olyan író v akik szívesen megjele veiket, ha találnának aki hajlandó foglalkoz kan még pénzt is fekt könyvük megjelenteté ezeket a még fel nem hetséges írókat kell Nem is gondolná, hog van belőlük! Az is leh olyan rejtett tehetsé nem is gondoltak még adására, csupán kedv gattak, de az ön hirdet te érdeklődésüket.

Az ön feladata teh hogy egy előre kialk fejében átvegye az író tot, találjon egy nyo szedi és kinyomtatja a bizonyos mennyiség könyvek aztán az író t pezik, neki kell gon terjesztésről is. Külö ön is felvállalhatja.

Elsőként hirdetést lehetőleg irodalmi m Kérjen kéziratokat, hogy ön egy magánk lalja ismeretlen vag mert írók munkáinak laszborítékot is kérje közli, hogy mennyi könyv kiadása 500 v dányban.

Egy kis nyomdával ződést, amely alacson zik, hogy a saját profi még erre tenni. Ha m ebben az üzletben, tal is meg fog lepődni mennyi amatőr író fo Ügyvédek, orvosok, akik eddig otthon, a rejtegették verseiket v

Teng Hsziao-ping győzelme a konzervatívok fölött

Peresztrojka Pekingben

Az 1978 végén meghirdetett gazdasági reform folyamata és hívei számára újabb megerősítést és bátorítást jelentett a Kínai Kommunista Párt október első felében megtartott tizennegyedik kongresszusa, amelynek középpontjában szinte kizárólag gazdasági kérdések álltak. Határozatokat hoztak a szocialista piacgazdaság továbbfejlesztéséről és a gazdaságirányítás központosításának további lazításáról.

A reformirányvonal újabb fejezetének meghirdetése a 88 esztendős Teng Hsziao-ping egyértelmű győzelmét jelenti a konzervatívok fölött. Az elmúlt 13 év gazdasági eredményei bebizonyították, hogy az adott keretek között az ázsiai ország számára csak a piaci viszonyokra való áttérés biztosít tartós fellendülést. A bruttó hazai termék (GDP) 1979 óta évi átlagban 9 százalékkal bővült, s a tervek szerint a jelenlegi GDP értéke az ezredfordulóra megkétszereződik.

A statisztikák tanúsága szerint folyamatosan zsugorodik a többségében veszteséges állami vállalatok szerepe az ipari termelésben. 1980-ban az ipari termelés több mint 75 százalékát adták az állami cégek, tavaly ez az arány már nem haladta meg az 50 százalékot. A szövetkezetek részaránya mintegy 33 százalék, a magánszektoré és a külföldi érdekeltségű vállalatoké pedig 17 százalék. Jól jellemzi a hatékonyságot, hogy 1985 és 1991 között az állami iparvállalatok termelése évi 7,5, a szövetkezeteké 18, a magáncégeké és a vegyesvállalatoké pedig 50 százalékkal növekedett.

Impozánsak a kínai gazdaság eredményei az idei év elejétől eddig eltelt időszakban is. 1992 első felében a GDP — éves szinten — több mint 12 százalékkal növekedett, amely már a gazdaság túlfűtöttségéről tanúskodik. Az ipari termelés 14, a lakossági fogyasztás pedig 18 százalékkal bővült. A felpörgött gazdasági tevékenység az infláció megerősödését hozta magával, s nem kizárt, hogy az év végére az áremelkedés megközelíti a 15 százalékot. (Az elmúlt két évben sikerült az inflációt 5 százalék alatt tartani.)

Az év első kilenc hónapjában a külkereskedelmi forgalom az előző esztendő azonos időszakához képest 18,6 százalékkal, 110 milliárd dollárra növekedett. A gazdaság robosztus növekedése az import „megszaladását" hozta magával, s amennyiben ez az irányzat folytatódik, 1993-ban a külkereskedelmi mérleg tavalyi 8 milliárd dolláros többlete hiányba csaphat át.

A behozatal megélénkülésében nem kis szerepet játszik, hogy a beruházások idén 35 százalékkal bővülnek.

Továbbra is élénk a külföldi működőtőke érdeklődése: ez év első kilenc hónapjában 6,6 milliárd dollár tőke áramlott be az országba. Mindenekelőtt a tengerparti különleges övezetek iránt érdeklődnek, ahol a gazdaságban szinte teljes egészében piaci viszonyok uralkodnak. Kuangtung tartományról például az amerikai Business Week azt állítja, hogy néhány éven belül Ázsia ötödik tigrise lesz. A külföldi tőkével és megrendeléssel elárasztott tartomány ipari termelése évi 30, exportja pedig 31 százalékkal növekszik.

A pártkongresszus határozatai újabb lendületet adtak a privatizációnak és a magángazdaságnak. Nagy ütemben folytatódik az árak felszabadítása, az idén már 650 árucikk lett szabadáras. Jelentősen mérséklődik a gazdasági tervezés és az irányítás központosítása, s „felpuhul" a tervhivatal szerepe is. A jövőben a vállalati menedzserek határozzák meg a cégek üzletpolitikáját, szabad kezük lesz a létszámgazdálkodásban, valamint a dolgozók jövedelmének alakításában. A vállalatok elsődleges feladata és célja a nyereséges termelés és a profit növelése lesz.

Szakértők szerint nagy ívű változások várhatóak a pénzügyi szektorban is, a bankágazat ugyanis ma csak kullog a gazdaság után.

Nem lesz ismeretlen fogalom és gyakorlat a jövőben a vállalati csőd, s növekszik majd a tőzsdék száma és szerepe is. Jelenleg Sanghajban és Sencsenben működik részvénytőzsde.

Az 1,2 milliárd lakosú országban — ahol az egy főre jutó jövedelem 400 dollár alatt van — mind nagyobb megbecsülésben és mozgástérben részesül a ma még szűk, de a jövőben mind jobban izmosodó vállalkozói réteg. A pártkongresszus határozatai sejtetni engedik, hogy Kínában végetért a szigorú tervutasításos rendszer, a magánszektor megbélyegzése, a meggazdagodási vágy elítélése, valamint a gazdasági élet minden területére kiterjedő központi ellenőrzés.

A szocialista piacgazdaság kiépítésének programjában a mezőgazdaság abszolut elsőséget élvez. Kiemelt fejlesztési területnek számít az energiagazdaság, elsősorban a szén-, a kőolaj- és a földgázkészletek fokozottabb kiaknázása. A költségvetés nagy összegeket szán az infrastruktúra — utak, vasúthálózat, kikötők, autópályák, városi közlekedés — fejlesztésére, valamint a távközlés korszerűsítésére. A multinacionális és a kisebb nyugati vállalatok nem csak az exportcélú termeltetés miatt bővítik jelenlétüket a kínai piacon, hanem számítanak a hazai fogyasztás majdani növekedésére is.

Éppen a kongresszus idején sikerült Kínának és az Egyesült Államoknak megállapodnia azokban a vitás kérdésekben, amelyek csaknem kereskedelmi háborút robbantottak ki a két ország között.

A megállapodás értelmében Kína szélesebbre tárja kapuit az amerikai áruk előtt, hogy csökkentse a több mint 12 milliárd dolláros kereskedelmi többletét az USA-val szemben.

Nyugati elemzők szerint a pártkongresszus egyértelműen jóváhagyta a gazdasági peresztrojkát, s így a következő években folytatódhat a dinamikus fejlődés. Más kérdés, hogy meddig tud eredményesen működni a mindinkább „piacosodó" gazdaság politikai reformok nélkül.

• Gonda György

Záróra

Meddig kéne vajon Magyarországon megállítani valamennyiünk óráját, hogy mire a mutatók újra mozgásba lendülnek, legalább annyit elmondhassunk: nagyjából tudjuk, mi mit jelent. Mit tesz az például, hogy kompromisszum, egyidejűség, garanciák. Miben különböznek egymástól a politikai és alkotmányjogi alapelvek, egyáltalán mi az, hogy alapelv, mire valók a törvények, hogyan működik a kompromisszum. Hogy legalább arról fogalmat alkothassunk, ami a legkevésbé sem titok, mondjuk, hogy miről beszélt egymással az ország két legfőbb közjogi méltósága egy néhány héttel ezelőtti tárgyaláson, melyen véget próbáltak vetni a médiumok körüli áldatlan marakodásnak.

Tegnap hajnalban a médiumügyben tanácskozó hatpárti ad hoc bizottság koalíciós fele úgy döntött, hogy már az óramegállítással sem érdemes próbálkozni. Felálltak a tárgyalóasztaltól, a maguk részéről elutasítva a tisztázásnak és megállapodásnak minden további lehetőségét. Érveik azóta jól ismertek az újságolvasó előtt. A koalíció ezután már a maga jó előre kijelölt útját járja. Tévé- és rádióelnök-, illetve alelnökjelöltjeiket beterjesztik a parlament kulturális bizottsága elé, várván annak kétharmados jóváhagyását, ha ezt megkapják, a jelöltlistát átnyújtják a köztársasági elnöknek aláírásra. E procedúra sikeres befejezésének a valószínűsége körülbelül nulla százalék. Az ad hoc bizottság tárgyalásai épp az effajta egyoldalú diktátumok kikerülésére kezdődtek el. Az óra mutatói tehát visszatértek kiindulási helyzetükbe, látszólag minden ott van, ahol volt. Semmi sem változott.

Kivéve, hogy az ország lakosságának politikai közérzete e fordulattal ismét csak jelentősen romlott. Kivéve, hogy e látványos kivonulással s a köréje kerített magyarázatokkal a kudarc megint az ellenzék és Göncz Árpád nyakába varrható. Kivéve, hogy e módszerrel újra teret kaphatnak az utca nagyhangú szélsőségesei, s a hallgató, értetlen tömegek levonhatják a konzekvenciát: e politikusi garnitúra nem képes elvi kompromisszumokat kötni.

Azt már jóval kevesebben fogják végiggondolni, vajon csakugyan elvekről volt-e itt szó mind a két oldalon.

Leszögezhetjük: a tárgyalófelek közötti legfőbb különbség éppen abban rejlett, hogy míg az egyik oldal — nevezetesen az ellenzék — előbb mindenáron az elvekről, a törvényről magáról akart megállapodni, addig a másik fél ezt az alapvető elvi rendezést egy (bármennyire is fontos) részletkérdés eldöntésével, a vezetők kinevezésével akarta megelőzni. Ez még akkor is igaz, ha a koalíció többnyire „egyidejűségről" beszélt, hiszen senki sem gondolhatja komolyan, hogy a kinevezések hivatalos aktusának elhalasztása bármit is változtat a lényegen.

Ez az a tény, amely folyvást, most pedig végképp föléleszti a gyanút: a médiumvitának nevezett fogalom a kormányzat részéről szimpla hatalmi harcot, a választási propagandaeszközök leendő birtoklását jelenti. Ahhoz, hogy ez bebizonyosodjék, persze még időnek kell eltelnie. A tények és fogalmak előbb-utóbb azért tisztázódni fognak. Anélkül, hogy az órák megállnának.

R. SZÉKELY JULIANNA

A tör

Hogy a kormányt terheli-e felelősség az október 23-án a Kossuth téren történt eseményekért, vagy sem, a magam részéről eldönteni nem tudom. Az a tény, hogy a határőrség ügyeletes tisztje elismerte: valóban szervezetten vonultak ki a lila dzsekibe öltözött, skinheadekkel együtt tüntető határőrök, legalábbis elgondolkodtató. Az pedig, hogy a miniszterelnöki sajtóiroda az ellenzék nyakába varrja a felelősséget, már meg sem lep. Sapienti sat.

Viszont nem értem a legfőbb ügyész urat. Pedig ő általam is nagyra becsült és nagyon tisztelt professzora a büntetőjognak, kiváló és politikailag nem befolyásolható szakember. Mégis kijelentette, hogy a Parlament előtti gyalázatos eseményekkel szemben — amikor a köztársaság elnökébe pár száz árpádsávos, nácijelvényes suhanc meg a velük tartó másik néhány száz ember belefojtotta a szót — nem lehet a büntetőjog eszközeivel fellépni, mivel a szélsőjobboldali jelképek viselését önmagában nem korlátozza a jog.

Jó, én is tudom, hogy a „közösség elleni izgatás" enyhébb változatát az Alkotmánybíróság megsemmisítette (éppen a hírhedt „Szent Korona-per" kapcsán), ezért csak az „uszítás" ismérvei esetén lehet szó bűncselekményről. Azért mégis felteszem a kérdést: vajon mi kell még az uszítás megvalósításához azonkívül, hogy több száz tüntető nácijelvényekkel feldíszítve ordítozik a magyar nép egységét kifejező köztársasági elnök lemondását követelve, Csurkát éltetve úgy, hogy az elnök szóhoz sem jut, hanem lemondóan legyint és szomorúan elvonul? (Pedig Göncz Árpád nemegyszer adta tanújelét annak, hogy egyhamar nem hátrál meg.)

Rendben van, a közösség elleni izgatás megállapítása nem megy. Hát nincs valami más? Itt van például a „garázdaság" tényállása, amely szerint az a „kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartás", amely másokban „megbotránkozást, riadalmat kelt", bűncselekmény. Csoportos elkövetés esetén ráadásul súlyosabban is minősül. Nem sok kétség fér ahhoz, hogy a skinhead tüntetők kihívóan közösségellenes magatartást tanúsítottak, megbotránkozás és riadalom bekövetkezését meg bizonyítják a hétfői parlamenti események, a sajtóvisszhangok, de még maga a miniszterelnöki sajtóirodai közlemény is. Legfeljebb az „erőszakosságon" lehetne vitatkozni. Az erőszak fogalmát azonban a Büntetőtörvénykönyv nem határozza meg, csak a büntethetőséget kizáró okok között, az elkövető mentségére, kényszer vagy fenyegetés néven (Btk. 26. §).

A szerző ügyvéd,
a Független Jogászfórum alelnöke

— Örülhetnének, hogy el

Mostanában gyakran érzek valami különös hálafeleséget azért, hogy a történe-

Kísérl

Éppen ötven éve kezdődött...

Borús kilátások az atomenergia-iparban

December elején lesz ötven éve, hogy Enrico Fermi és tudóstársai Chicagóban megvalósították az első ellenőrzött nukleáris láncreakciót, s ezzel megteremtették az atomenergia-ipar alapjait. A világ békés célú nukleáris ipara szerényen ünnepli meg az évfordulót, hiszen az 1979-es amerikai Three Miles Islandon történt baleset és az 1986-os csernobili katasztrófa óta megrendült a bizalom az atomerőművek iránt. A korábbi várakozásokkal ellentétben egyelőre nem növekszik, sőt csökken az atomenergia részesedése a világ elektromos áramának termelésében.

Tavaly a világon összesen 420 atomreaktor működött, s ezek együttesen 2009 terawattóra elektromos áramot állítottak elő. A világ teljes tavalyi áramtermelésének 16,6 százaléka származott atomerőművekből, s a szakemberek véleménye szerint ez a részarány a jövőben csökkenni fog. A Nukem intézet előrejelzése arról tanúskodik, hogy az ezredfordulón 16,1, öt esztendővel később pedig 15,2 százalék lesz az atomenergia részesedése a világ áramtermelésében.

A világ nukleáris erőmű-kapacitásainak 80 százaléka a 24 OECD-országban található. Ezek összesített teljesítménye tavaly 264 gigawatt volt, az ezredfordulón pedig a tervek szerint eléri a 296 gigawattot. Az ipari országok igen nagy mértékben visszafogták atomerőmű-kapacitásaik bővítését, hiszen egy 1977-ben készült OECD-előrejelzés még azt jósolta, hogy a tagországok összesített atomerőművi kapacitása 2000-re eléri az 1200 gigawattot. Az előrejelzésnek tehát mindössze egynegyede válik valósággá. A már két említett nukleáris baleset, az atomerőművek építésének magas költségei, az igen szigorú biztonsági előírások s nem utolsósorban a környezetvédők tiltakozása arra kényszerítette a világ országainak többségét, hogy a korábbi nagy ívű terveket felülvizsgálja, s csak szerény fejlesztést valósítson meg.

A nukleáris energiaipar berendezéseinek legnagyobb gyártói — Westinghouse, General Electric, ABB/Combustion Engineering stb. — a korábbi évek kedvező konjunktúrájához képest gyenge üzletmenetre számíthatnak. A hetvenes években a megrendelések évi 30-40, az elmúlt évtized első felében 10, a kilencvenes években pedig mindössze 2 gigawatt teljesítményre szólnak. Az atomerőművek iránti kereslet zuhanása új helyzet elé állította az ágazatban érdekelt cégeket: tevékenységükben az új atomerőművi berendezések gyártása helyett a meglévők karbantartása, javítása került előtérbe.

A gyártók számára némi vigaszt jelent, hogy a következő években Ázsiában több ország szeretne újabb atomerőműveket építeni, illetve a meglévők kapacitását bővíteni. A japán villamosenergia-termelésnek jelenleg 25 százalékát adják az atomerőművek, a tervek szerint ez az arány 10 éven belül 35 százalékra emelkedik majd. Dél-Korea néhány hónapja rendelt két 700 megawattos reaktort Kanadától, s a következő években további bővítés várható az ország atomenergia-iparában. Tajvanban döntés született a negyedik reaktor megépítéséről, s az ezredforduló táján várhatóan Indonézia, Malájzia és Thaiföld is megkezdi első atomerőművének építését. Hírek szerint Kínában további öt reaktor kezdi meg az áramtermelést néhány éven belül.

Az Egyesült Államokban 111 atomerőmű működik, s a berendezések gyártói már csaknem egy évtizede nem kaptak új megrendelést. Reményeik szerint az évtized közepe táján ismét kapnak megrendelést a közművektől az addigra kifejlesztendő „szuperbiztos" atomerőmű-típusaikra. Nyugat-Európában az atomerőművek száma csak Franciaországban és Nagy-Britanniában növekszik majd valamelyest az ezredfordulóig. Mindössze néhány új reaktorról van szó, Franciaország például az atomerőművek részesedését nem kívánja 80 százalék fölé emelni a villamosáram termelésében.

Kelet-Európában — a FÁK-at is beleértve — 58 szovjet gyártmányú atomreaktor termel áramot. Ezek egy része nem felel meg a nyugati biztonsági előírásoknak. A felmérések szerint 25 reaktor azonnali „megerősítésre és feljavításra" szorul, s a munkálatok költségei elérhetik a 20 milliárd dollárt. A 25 veszélyesnek minősített reaktor Oroszországban, Ukrajnában, Litvániában, Bulgáriában és Csehszlovákiában üzemel.

Az érintett országok saját anyagi forrásból nem tudják a veszélyes reaktorok biztonságát fokozni. Az ipari országok ígéretük szerint 7-800 millió dollárral tudnak hozzájárulni a legszükségesebb munkálatok elvégzéséhez. Térségünkben egyelőre nincsen szó újabb atomerőművek építéséről vagy a meglévők bővítéséről.

Az urántermelőket és -exportőröket ugyancsak kellemetlenül érinti a dekonjunktúra az atomerőművi piacon. Az 1978-as olajválság idején egy kilogramm urán ára még mintegy 100 dollár volt, napjainkban viszont alig haladja meg a 18 dollárt. Ráadásul a kereslet alig bővül, így az USA-ban, Kanadában és egyes kelet-európai országokban sorra zárják be a bányákat. A kitermelés költségei ugyanis a világpiaci ár kétszeresét teszik ki. 1991-ben a nyugati források 25 ezer tonna uránnal látták el az atomerőműveket. Ez a mennyiség az igények 55 százalékával volt egyenlő. A szükséglet 45 százaléka kelet-európai és kínai importból, valamint újrahasznosításból származott. Az előrejelzések szerint a világ atomerőműveinek urániumigénye az ezredfordulóig mindössze 17 százalékkal növekszik majd. A kilátások tehát az urántermelők számára sem rózsásak.

A világ villamosenergia-termelésében továbbra is meghatározó szerepük lesz a szénnel, a kőolajjal, a földgázzal és a vízienergiával működő erőműveknek. A nukleáris energia ipari jelentősége a belátható jövőben nem fog növekedni, sőt, számos fejlett országban környezetvédelmi és biztonsági okok miatt napirenden van néhány reaktor leállítása s egyes atomerőművek bezárása is.

Gonda György

BOD PROMISES CONVERTIBLE FORINT BY JANUARY

Hungary, 30-year membership in the Bank for International Economic Cooperation has come to an end, the President of the National Bank of Hungary told the press on his return from Moscow. He pointed out in explanation of Hungary's decision that the bank has become insolvent because the former Comecon member countries have failed to fulfill their payment obligations towards the bank. Although the final balances have not been drawn yet, according to the present state of things Hungary's share of the bank's capital is USD 16m, but it owes the bank about double that sum.

The bank's council and its current president, who is also president of the Central Bank of Russia, have noted Hungary's decision to quit the bank.

Mr Bod expressed the view that trade between Hungary and Russia would not shrink further this year and amount to USD 1.5bn on either side.

Discussing the convertibility of the forint from January next year, the President of the NBH pointed out that the new Foreign Exchange Law guarantees free convertibility of the forint for the business sphere, which means that entrepreneurs will indeed be free to spend hard currency on imports, foreign travels, or other, but obviously individuals will have to wait a while to have the same freedom.

OTP REPORTS INCREASE IN FORINT SAVINGS

INFLATION CONTINUES TO BE A PRIME TARGET NEXT YEAR

Finance Minister Mihály Kupa has informed the ministers on consumer prices this year, and on plans to curb inflation next year. The government spokesperson stressed that the government considers the curbing of inflation a primary aim. There is a good chance for the consumer price inflation, which last year reached 35 pc, to stay at 22-23 pc this year, she said. The Economic Cabinet urges that next year efforts concentrate on keeping the increase in producers' prices at 10 pc, and that of consumer prices at 16 pc. Public expenditures are projected to grow by 16 pc next year, which increase is smaller than this year's.

The government has decided to wait for the decision of the Constitutional Court in the matter of the property declaration. Meanwhile, the ministers of justice and finance will study criticism concerning the property declarion. Until the decision of the Constitutional Court the mailing of the property declaration questionaires will be suspended.

The government has approved the statutes of the State Asset-Handling Company (SAC). Set up for the handling and management of state assets to remain in state ownership, the SAC will have equity capital of HUF 480bn, HUF 9.698bn of which will come from the government.

EXPORTS GROW, IMPORTS DECREASE

Exports have grown this year and imports have decreased. Hungarian companies exported USD 6.6bn worth of goods between January and August, 12 pc more than in the same period of last year. Imports at USD 6.8bn were 7 pc down on the same period of last year, the latest report of the Ministry of Finance on current economic processes reveals. The growth of exports slowed down over the last three months, and volume of imports showed great differences grew by 6-7 pc, while imports decreased by 13 pc over the same period of last year. The proportion of raw materials and component parts decreased by 6 pc in exports, but the exports of consumer goods soared by 35 pc. Food and machinery exports grew by 17 pc each.

The imports of raw materials and component parts saw the sharpest drop in the first eight months; it amounted to 12 pc in dollar terms. Machinery and equipment imports

The Lowes

The fo
a Canadian born ma
currently resid
com

The philosophy of democracy is that the best assurance of consistent, reasonable government is that the leaders be selected through election by informed peers. If a small group of professors were stranded on an island the system would stand a reasonable chance of working. Instead in practice the degree to which people are informed, either because of their education or their access to information, varies considerably. The selection process becomes dominated by a kind of herd effect and what deToqueville describes as the "tyranny of the majority" ensues.

Similarly the efficiency of the market based economy very much depends on the extent to which consumers make intelligent, informed decisions when choosing between products. Advertising is theoretically supposed to enhance the efficiency of the market by informing consumers of the merits of various products. The problem is that in order to make rational decisions people must have some preconception of what it is they want. The plain truth is that the vast majority of people do not know what they want. Most people wish for little more than to b

USA—KÍNA KERESKEDELEM

Ütésváltás a kapuban

Az Egyesült Államok és Kína megegyezése az utolsó pillanatban (ideiglenesen) feloldotta a kereskedelmi háborúval fenyegető vitát a kínai piac kapujának szélesebbre tárásáról, valamint a legnagyobb kereskedelmi kedvezmény amerikai odaítéléséről.

Bush elnök az idén már másodszor vétózta meg a törvényhozás javaslatát, amely szerint a Kínának nyújtandó legnagyobb kereskedelmi kedvezmény jövő évi meghosszabbítását feltételekhez kell kötni. [Ismeretes, hogy az amerikai kongresszus Kína és még néhány ország esetében — gondos mérlegelés után — évenként dönt a legnagyobb kedvezményes státusz (MFN) megadásáról, illetve meghosszabbításáról.] A törvényhozás már tavaly azt javasolta, hogy az MFN megadását az USA tegye függővé az emberi jogok kiterjesztésétől, a pekingi diákmegmozdulás után bebörtönzöttek szabadon bocsátásától, a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat megszüntetésétől, valamint a nukleáris és rakétatechnológiák továbbadásának korlátozásától. Az idén a törvényhozók a büntetőszankciókat csak a kínai állami szektorra akarták kiterjeszteni, de az elnök ezt az előterjesztést is megvétózta. Bush szerint ugyanis kereskedelmi szankciókkal nem lehet megfelelő módon hatni Pekingre.

A politikai döntés persze nem akadálya annak, hogy a kétoldalú tárgyalásokon az Egyesült Államok egyre nagyobb nyomatékkal követelje a kínai piac megnyitását az amerikai áruk előtt. 1991-ben az USA-ba irányuló kínai export megközelítette a 19 milliárd dollárt; az amerikai piac a teljes kínai kivitel mintegy egynegyedét szívja fel. Tavaly Peking mintegy 6 milliárd dollár értékű árut és szolgáltatást vásárolt az Egyesült Államokból. Így az USA deficitje a kétoldalú kereskedelemben csaknem 13 milliárd dollár.

Az USA-val folytatott kereskedelemben Japán után Kínának van a legnagyobb aktívuma. Érthető tehát, hogy Washington szorgalmazza a kínai piac szabadabbá tételét. Az előrejelzések szerint az USA külkereskedelmi mérlegének ez évi hiánya — az exportot támogató alacsony dollárárfolyam ellenére — várhatóan meghaladja majd a 80 milliárd dollárt. Washington azzal vádolja Pekinget, hogy bonyolult engedélyezési rendszerrel, tilalmakkal, mennyiségi korlátozásokkal és kvótákkal korlátozza a behozatalt. Amerikai megítélés szerint Kínában számos olyan titkos rendelet és utasítás van érvényben, amelyek lassítják és akadályozzák az importáruk piacrajutását. Kína ugyan még 1988-ban jelezte csatlakozási szándékát a GATT-hoz, az egyezménynek azonban még nem lett részese. Washington szerint addig nem is számíthat bebocsáttatásra, ameddig fel nem számolja kereskedelemkorlátozó gyakorlatát.

Az USA nemrég bejelentette, hogy 3,9 milliárd dollár értékű kínai árura vet ki büntetővámot, amennyiben Kína rövid időn belül nem engedélyezi az amerikai export számottevő növelését. (Most a kínai áruk 3—5 százalékos vámmal jutnak be az amerikai piacra, a büntetővámok mértéke akár 100 százalék is lehet.) Nem váratott sokáig magára a kínai válasz sem: a kínai külkereskedelmi minisztérium 4 milliárd dollár értékű amerikai árura helyezett kilátásba büntetővámot, többek között gyapotra, számítógépekre és repülőgépekre. Az amerikai „büntetőlistán" kínai elektromos gépek és berendezések, lábbelik, műanyagtermékek, kerámiacikkek és játékok szerepelnek.

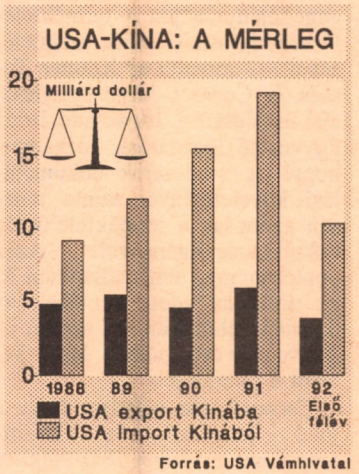

Különösen elmérgesedett a két ország kereskedelmi vitája, amióta az amerikai elnök engedélyezte, hogy az USA 150 darab F-16-os vadászgépet adjon el Tajvannak 6 milliárd dollár értékben. Az ellentétek tehát nem mentesek politikai felhangoktól sem, a két kormány azonban pozitívan értékeli, hogy rendszeresek a kereskedelmi tárgyalások az illetékes hatóságok között. (Washingtonban elismeréssel nyugtázzák Kína készségét arra, hogy védelemben részesíti a külföldi szellemi termékeket, s fellép az engedély nélküli másolás, a koppintás, valamint a szerzői jogok kijátszása ellen.) Mindkét ország számára fontos a kereskedelmi viták békés megoldása, ellenkező esetben ugyanis jelentős forgalomcsökkenés következne be. Az USA-nak a „kínai kártyával" párhuzamosan megkülönböztetett figyelmet kell fordítania Hongkong érdekeire is. Az USA-ba irányuló kínai export kétharmadának ugyanis Hongkong a tranzitállomása. 1992 első hat hónapjában a kínai—amerikai kereskedelemből több mint 15 milliárd dollár értékű áru „folyt" keresztül Hongkongon, s ez az összeg a koronagyarmat teljes reexportjának 51 százalékával(!) egyenlő. A kínai—amerikai kereskedelmi vita kedvezőtlenül érintheti azokat a hongkongi cégeket, amelyek jelentős érdekeltségekkel rendelkeznek a délkínai különleges gazdasági övezetekben. Tudvalevő, hogy a különleges gazdasági övezetekben letelepedett (s oda jelentős összegeket beruházó) hongkongi cégek többsége amerikai exportra termel. Noha Hongkong és Kína gazdasága mind jobban integrálódik, Washington szeretné, ha a kereskedelmi nézeteltérések miatt nem sérülnének a hongkongi vállalatok érdekei.

Kína számára nagy érvágást jelentene a kereskedelmi háború az USA-val, hiszen az közvetett módon kihatna az amerikai vállalatok kínai működőtőke befektetési tevékenységére is. Pekingben azzal is tisztában vannak, hogy az USA-ba irányuló kínai export döntő többségét az amerikai vállalatok más forrásokból is beszerezhetik. A közepesnél gyengébb minőségű olcsó tömegáruk helyettesítésére a tajvani, a szingapúri, a malajziai, a thaiföldi és a mexikói cégek ugrásra készen állnak.

Mind Peking, mint pedig Washington abban reménykedik, hogy elkerülhető lesz a totális kereskedelmi háború, amely elsősorban a kínai piac szélesebbre tárásától függ. A kialakult helyzeten nem változtat az amerikai elnökválasztás kimenetele sem, hiszen az amerikai cégek exportérdekeit minden adminisztrációnak képviselnie kell.

GONDA GYÖRGY

1992/10. számában!)

KI FIZET?

Egy nemrégiben kormánymegrendelésre készült szakértői tanulmány megállapítja, hogy a nemzetközi tapasztalatok szerint a termékfelelősségi rendszerek költségeit végső soron a fogyasztók viselik. A gyártók és forgalmazók, hogy elkerüljék a kártérítési költségeket, biztosításokat kötnek, ügyvédi szolgáltatásokra költenek, de ami sokkal fontosabb, hogy költséges erőfeszítéseket tesznek azért, hogy a pereket elkerüljék. E költségek végső soron előbb vagy utóbb megjelennek a fogyasztói árakban is, azaz, ha nem is jelentős mértékben, de megemelik azokat.

„A termékfelelősségi törvényt nagyon gondosan készítették elő. Például először kapcsolódnak közgazdasági hatáselemzések egy jogszabály tervezetéhez" — fejtette ki a minap dr. Kecskés László, az Igazságügyi Minisztérium helyettes államtitkára. A Katona Kálmán és Lotz Károly képviselők által berjesztett törvénytervezet bevezethetősége érdekében már folyik — a törvény-előkészítők szavaival — a jogtudati felkészítés, amelyre példát legutóbb Dánia szolgáltatott.

A magyar exportermékek jelentős részénél már ma is megkövetelik a termékfelelősségi biztosítások megkötését, illetve ha az exportőr ilyet nem köt, akkor a vásárlók csak alacsonyabb árakon hajlandók átvenni a termékeket az őket terhelő biztosítási költségekre, vagy a felelősségi kockázatokra hivatkozva. Mellesleg a biztosítási díj az európai kereskedelemben a forgalom összér-

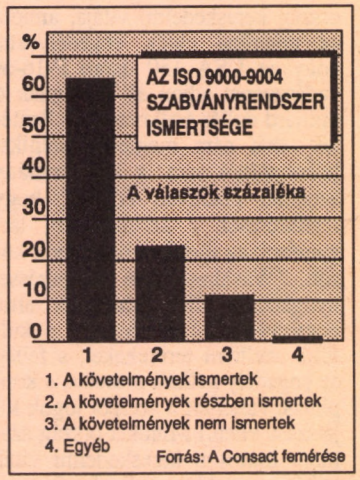

ket, s nem térítenek meg bizonyos károkat, így a büntető bírságot. A biztosítási díjak függnek a termék kategóriájától is. Az autó például veszélyes terméknek számít és magas a díjtétele, a cipőfelsőrész meg veszélytelen, ezért a díj alacsony. Egyedileg bírálják el azt is, hogy az adott termék mi-

átvállalása, amelyek a gyártó velelme szerint hibátlan termék rendeltetészerű használata mellett is fennállnak." — fejtette ki dr. Czegle Tibor, a Generali Budapest igazgatója.

A biztosítók egyre inkább figyelembe veszik, hogy az adott vállalatnál működtetnek-e minőségbiztosítási rendszereket. Ezek feltétel- és követelményrendszere ugyanis éppen azokat a kockázatokat csökkentik, amelyek a biztosítási díjakat megnövelik. „A magyarországi biztosítótársaságok egy része törekszik már arra, hogy a minőségbiztosítási rendszert működtető cégeknek árengedményt adjon a termékfelelősség-biztosítási díjak megítélésénél" — mondta el Krämer Tamás, a Consact Minőségfejlesztési és Vezetési Tanácsadó Iroda ügyvezető igazgatója, hozzátéve, hogy: „e rendszerek dokumentlási követelményei szinte teljesen azonosak a termékfelelősség dokumentációigényével. Azaz pontosan meg lehet állapítani ki gyártotta az adott terméket, az üzemen belül akár név szerint is, illetve tíz évre vissza lehet keresni a gyártót stb."

Cseppet sem véletlen, hogy a jövő januártól az EK-országokban érvényes ISO 9000-es szabványrendszer is számos vonásában kielégíti a termékfelelősségi kritériumokat. Ha az ISO 9000-es feltételeit valamely cég teljesíti, akkor már elég jó esélye van annak bizonyítására, hogy mindent megtett a keletkezett kár elhárítására a tudomány és a technika adott színvonalán. „Természetesen a gyártóknak mindig el kell gondolkodniuk azon, hogy a terméket vajon hogyan fogják a fogyasztók használni? Ha tippjeik beválnak, akkor csökkenthe-

PIACVÉDELEM

A kockázat azonban piaconként is változik. Egy fejlettebb országban megjelenni, az ottani általánosan fejlett tudományos és műszaki színvonal miatt mindig kockázatosabb. A nagyobb kockázat egyszersmind nagyobb költséggel is jár. Ami már önmagában is versenyhátrányba hozza a fejletlenebb országok exportőreit. Ami része annak a tendenciának, hogy az adminisztratív piacvédelmet felváltja a minőségi követelményekkel való védelem. S ez nem csupán biztosítási, minőségbiztosítási, hanem termékminőségi kérdésként is megfogalmazódik.

A biztosítótársaságok közül a londoni Lloyds volt az egyik úttörő a saját minőségbiztosítási részlegek kifejlesztésében. E társaság ma már nem csupán elismeri, hanem tanácsokkal is segíti a minőségbiztosítási rendszerek kiépítését a kockázatok csökkentése érdekében. A minőségbiztosítási rendszerek alapvető célja ugyanis, hogy olyan technológiai és szervezési rendszereket hozzon létre, amelyből normális működés mellett egész egyszerűen nem jöhet ki rossz termék. Azaz a kockázatok éppen ezúton csökkenthetők a leginkább. A minőségbiztosítás fejlettebb formái, például az úgynevezett TQM-rendszerek odáig mennek, hogy a menedzsment állandó fejlesztésével a hibás üzleti illetve műszaki döntések kockázatatát is minimalizálják. Érthető tehát, hogy a biztosítótársaságoknak alapvető érdeke, hogy e rendszerek bevezetését és működtetését támogassák. Nem is beszélve arról, hogy a TQM-et használó be-

vékedeset annak az
zatnak — amely ma a félidejénél tart — a tapasztalatai is bizonyítják, amelyet a Marketing Szövetség, a Generali Biztosító és a Consact tanácsadó cég szervezett. Azonban az is kiderült, hogy még mindig sok a bizonytalanság a minőségügy és a termékfelelősség körül. Sokan, bár ismerik a termékfelelősség szabta követelményeket, de még nem készültek fel ezek kielégítésére. Nem válik el még sokak gondolataiban a szavatosság és a termékfelelősség fogalma. (Az előbbi a termék hibájából magában a termékben keletkezett kárra; az utóbbi a hiba által az életben, testi épségben, egészségben, és a terméken kívüli anyagi dolgokban okozott kárra vonatkozik.) Azaz, a megismerés kezdetén jár a gazdasági szereplők nagy többsége. Mivel azonban a termékfelelősségi törvény valószínűleg csak 1994. január 1-jén lép hatályba, még van idő a felkészülésre.

Ugyanakkor a jövő januártól hatályos EK szabvány-előírások miatt főleg az exportőrök sokkal előbb szemben találják magukat a minőségi követelmények teljesítésének kényszerével és a termékfelelősségi költségek érvényesítésével. Így aztán aligha kockázatos kijelenteni: a minőség kulcskérdéssé válik, vagy inkább már azzá is vált a magyar gazdaság számára. Mert hiszen a fejlett piacgazdaságról szőtt álmok valóraváltásához a mind több világpiaci szinten is jó minőségű, konstrukciójú, formatervezésű, csomagolású, szervizelésű és ismertetésű termékre van szükség. MacPherson úr saját ügye számunkra is közérdekké vált.

MEIXNER ZOLTÁN

A hitelek törlesztése mind nagyobb gondot jelent

Válással áramvonalasít a Marriott

A világ legtöbb országát kedvezőtlenül érintő gazdasági visszaesés, a tavalyi öbölháború, valamint a Jugoszlávia területén dúló harcok következtében az elmúlt két esztendőben megtorpant az idegenforgalom korábban dinamikus fejlődése. A szállodaipar szinte minden országban kapacitáskihasználatlansággal küszködik, a hotelek telítettsége átlagosan alig haladja meg az 50 százalékot. Az ágazat gondjai nem hagyták érintetlenül a világ egyik legnagyobb szálloda- és vendéglátó-ipari óriásvállalatát, a Marriott Corporationt sem.

A tornyosuló problémák a cég vezetését gyors cselekvésre kényszerítették: október első napjaiban bejelentették, hogy a vállalatot kettébontják. A sikeresnek ígérkező és jó időben történt cégen belüli válás például szolgálhat nemcsak a szállodaiparnak, hanem mindazoknak a vállalatoknak is, amelyek egyes üzletágai jövedelmezősége között meglehetősen nagy a különbség.

Willard Marriott — az USA legnagyobb szállodaláncának alapítója és tulajdonosa — első hoteljét 1957-ben nyitotta meg Washingtonban. Jól jellemzi a cég fejlődését, hogy míg 1977-ben 40 szállodával és 17 ezer ággyal rendelkezett, 1991-ben a birodalomhoz már 700 hotel tartozott 150 ezer ággyal. Ezek döntő többsége nincs a Marriott tulajdonában, de franchise-szerződések révén a vállalat nevét viselik, s üzemeltetésüket is a cég végzi.

A Marriottot ugyanis az tette nagyhatalommá a szakmában, hogy az elmúlt évtizedekben sorra vásárolta fel a szállodákat, majd feljavította őket, felfuttatta forgalmukat, s ezután jelentős haszonnal — a nevet és az üzemeltetési jogot megtartva — túladott rajtuk.

Napjainkban a Marriott-birodalomhoz autópálya menti motelek, ötcsillagos szállodák, repülőtéri éttermek és ajándékboltok, útmenti gyorséttermek, valamint nyugdíjasházak tartoznak.

A cég forgalma tavaly elérte a 9,1 milliárd dollárt, nyeresége azonban az idegenforgalom és az ingatlanpiac megroggyanása miatt meredeken csökkent. 1988-ban a vállalat adózás utáni profitja még 232 millió dollár volt, ez az összeg 1991 végére 82 millióra zsugorodott. (Érdemes megjegyezni, hogy a nyolcvanas években a Marriott bevételeit évi átlagban 20 százalékkal növelte, s hasonló ütemben gyarapodott a nyereség is.) A mind kedvezőtlenebb üzletmenet kifejeződött a Marriott-részvények tőzsdei árfolyamának alakulásában is: az árfolyam az 1989. évi 40-ről 9 dollárra csökkent. Ráadásul az idei esztendő elejére a cég mintegy 3 milliárd dollár értékű hosszú lejáratú hitelt halmozott fel. Ezek törlesztése mind nagyobb gondot jelentett és jelent a Marriott számára elsősorban azért, mert a tulajdonában lévő ingatlanokat nem tudja értékesíteni, s így nem jut elegendő készpénzhez.

A gondok szaporodása, a kedvezőtlenebbé váló üzletmenet már tavaly arra kényszerítette a cég menedzsmentjét, hogy összébbhúzza nadrágszíjat. Leállították az újabb ingatlanok vásárlását, nem kezdtek újabb szállodák és vendéglátóhelyek építésébe. Ezzel párhuzamosan fergeteges árengedménnyel kínálták a kapacitások kihasználása és a bevételek növelése érdekében a luxusszállodák szobáit. Már 50 dollárért ki lehetett venni egy napra egy szobát az amerikai Marriott-szállodákban! A hasonló kategóriát képviselő versenytársak nem tudták követni a példát, a kedvezmény időtartama alatt a Marriott verhetetlen volt. Nem véletlen, hogy tavaly a Marriott-hotelek kihasználtsága az Egyesült Államokban elérte a 75 százalékot, ugyanakkor a szállodaipar „töltési" átlaga nem haladta meg a 61 százalékot.

Az óriásvállalat részvényeinek 25 százaléka a Marriott család tulajdonában van, s jelentős részvényhányaddal rendelkezik több befektetési csoport is. Ez utóbbiak nem nézték jó szemmel, hogy az ingatlanüzletág visszahúzza a vállalat egészének fejlődését. Nem is váratott sokáig magára az átszervezés, amelynek eredménye a vállalat kettéosztása lett. Két, egymástól független vállalat kezébe került a menedzselés és a tulajdonjog. Mindkét cégben a Marriott jelenlegi részvényesei a mostani hányaduknak megfelelően kapnak részvényeket, s az alapító család is megőrzi mindkét vállalatban 25 százalékos tulajdonrészét.

A Marriott Internationalhoz tartozik a jövőben a cég nevét viselő szállodák üzemeltetése, az autópályák melletti motelek működtetése, valamint a nyugdíjasházak, vállalati étkezdék kezelése. Ez a cég üzemelteti továbbra is a Residence Inn, a Courtyard, valamint a Fairfield Inn nevű alacsonyabb árfekvésű fogadóláncokat is. A számítások szerint a Marriott International éves forgalma 7,4 milliárd dollár lesz, s a cég nyereségkilátásai is igencsak biztatóak. (Ismeretes, hogy a Duna Intercontinental eladására kiírt pályázatot a Marriott nyerte meg. A tervek szerint a több mint 53 millió dolláros vételárat novemberben fizetik ki, így várhatóan a Duna-parti szálloda is hamarosan a Marriott-lánc tagja lesz.)

A Host Marriott tevékenysége az ingatlanokra, valamint az autópálya- és a repülőtéri koncessziókra terjed majd ki. Ennek a cégnek távolról sem olyan biztatóak a kilátásai, mint a Marriott Internationalé. A Host örökölte ugyanis az egyelőre eladhatatlan ingatlanokat, valamint a cég 3 milliárd dolláros adósságát. A tervek szerint ez a cég évi kétmilliárd dollár forgalmat bonyolít majd le. A részvényesek nem fűznek vérmes reményeket a Host sikeres működéséhez, mert a befagyott ingatlanok egy ideig csak viszik majd a pénzt.

Tőzsdei szakemberek véleménye szerint a Marriott jókor „robbantott", s mind a cégnek, mind pedig a részvényeseknek hasznos a szétválás. Megítélésük szerint távolról sem reménytelen a Host jövője, az International pedig — megszabadulva a veszteséget termelő ingatlantömegtől, valamint az adósságoktól — növekvő nyereségre számíthat. Miközben napjainkban a vállalatok fúziók, felvásárlások és cégházasságok révén igyekeznek magukat versenyképesebbé és áramvonalasabbá tenni, a Marriott Corporation más stratégiát választott. Az óriáscég a megoldást saját háza táján kereste, s jövőjét nem egy másik vállalat bekebelezésével, hanem önmaga felszabadulásával látja biztosítottnak.

G. Gy.

„Ökocímkék" a német textíliákra

Az elmúlt évek jelentős környezetvédelmi kiadásai, amelyek ugyan többnyire állami utasításra történtek, a reklám területén most talán hozhatnak valamit a konyhára — reménykedik a német textilipar. Tudniillik kétféle megjelölés bevezetését tervezik: a csökkentett károsanyag-tartalmú textíliákat úgynevezett MST (Markenzeichen schadstoffgeprüfte Textilien), míg a környezetkímélő textíliákat MUT (Markenzeichen umweltschonende Textilien) címkével látnák el. A kereskedelem azonban ellenzi az „ökojelvények" piaci megjelenését, mert szerinte a német textilipar így akar különbséget tenni a külföldi és hazai termékek között — írja a Frankfurter Allgemeine Zeitung. Nem kizárt, hogy az esetleg megcsappanó bevételektől tart: környezetbarát termékeket csak magasabb költségekkel lehet termelni, így a kereskedelmi árak is emelkednek. Eközben az MST és MUT felragasztásának feltételeit már kidolgozták, már csak különböző fogyasztói szervezetekkel és az illetékes állami hivatallal kell egyeztetni. Az MST a pillanatnyi állás szerint tiltja bizonyos színező kemikáliák alkalmazását, továbbá határértéket szab a nehézfém-, formaldehid- és más vegyszerek tartalmának.

P. N.

SPA Decisions

AUTOKER IS BOUGHT BY A GERMAN COMPANY

The Board of the State Property Agency (SPA) has decided to introduce "A" and "B" series compensation coupons on the Budapest Stock Exchange. This allows already compensated people to exchange their compensation coupons for shares. Every time a list is to be made up three month in advance including the name and value of shares of companies accepting compensation coupons. Shares of the Hungarian Savings Bank, Omker (a medical equipment trading company), and Inter-Európa Bank can already be exchanged for coupons. Zalakerámia will start the exchange in November, while Budapest Bank, the Hungarian Foreign Trade Bank, Alkaloida, Amfora, the Commission Shop Chain, the Commercial and Credit Bank, the Hungarian Credit Bank, Matáv (Hungarian Telecommunications Company), and the Postabank are expected to accept coupons in the first half year of 1993.

23 state-owned bakeries has been put under state supervision to sell their 180 Ltds - at a capacity below 10 tons/day - in separate units. SPA is waiting for the offers of potential new owners. The 19 points of tender regulations have been modified by the Board. The most important ones are the following: tenders have to be published in two dailies in all cases, and if the company's property exceeds 1 billion forints, or it expects foreign investors, in specialized foreign publications also. There must be a 35-day period between the invitation of a tender and its presentation. Multi-round tenders are advised to be invited, i.e. the first round has to take place in the form of an open auction. According to the Board's decision, tenders are to be appraised together. In case the winner changes its mind the SPA can either sign a contract with the second best, or invite a new tender. The Board has confirmed that tenders under the Employee Shareholders Program (ESOP) are obliged to compete with other tender offers. In case two invitations prove unsuccessful, another new tender is not necessary to invite, and this is the only time when employees are allowed to submit tenders on their own. With the licence of the Economic Competition Office a German company, International Spare Parts has bought one of the largest Hungarian company, Autóker Ltd (with initial capital of HUF 6 billion). The company is to invest 10 million German Marks in the next five years. Failing to do so, it is obliged to pay the SPA a penalty amounting to 75% of the investment amount. 10% of the shares are offered for employees on five-year instalments.

The SPA is suing a German company which breached its contract with Triál by not paying for the company. The amount of the penalty for non-performance will reach HUF 81 million. Among the offers arriving for the new tender, according to the Board's decisions the Hungarian Megacoop can buy Intertrial Ltd and Trialsped PLC (Megacoop is the main distributor of Samsung products, and it also owns the "Labirintus" shopping center). Trialsport Ltd is likely to be bought by employees. No offers have arrived for buying Trialtoys. Piroska PLC spent HUF 1 miilion for buying Szeged Paprika Ltd. The majority of Piroska PLC's shares are held by Budapest Bank. The financial situation of Szeged Paprika has worsened recently and the company has been unable to pay back its loans. As a result, Budapest Bank has suspended granting further credits to the company. The SPA gave the company to Piroska PLC since no favourable offers arrived. Piroska PLC promised to pay the majority of Szegedi Paprika Ltd's future profits to the SPA if it can buy the Ltd. (5% of the Ltd will remain in long-term state ownership, guaranteeing the existence of the brand name "Szegedi Paprika".

HUF 50 million from the Reorganization Fund is to be allocated for December 4 Wire Works, following a decision of the Ministry of Industry and Trade that it is worth maintaining the company. Although a tender has been invited for buying the Wire Works, the Board has not made a decision about the fate of the company.

KÖZÉRT CHAINS BY INDIVIDUAL PRIVATIZATION

The SPA's privatization manager, László Báthory has moved out from the SPA building on the bank of the Danube and as of Monday he starts working in another office. Managers of the SPA, and the Board gave their approval to Mr Báthory's assignment as manager of the privatization of the shops belonging to ten Budapest-based Közért companies.

According to the conception of the Ministry and the SPA, Közért companies, established on a territorial basis in the 50s, will not be sold together but shops are planned to be privatized individually, thus, promoting the forma-

BUDAPEST BANK IS TO OPEN FRANKFURT OFFICE

Budapest Bank is to develop its international activities in the future. The bank's representative office in Frankfurt will be officially opened early next year. It has signed a contract with a Slovak bank, Vseobecna Uverova Banka (VUB) for paying in national currency in case of certain non-commercial obligations, deputy general manager, Agota Odry said. Besides granting traditional banking services, the Frankfurt office will help the trade of Hungarian companies in Germany. At the same time it will help German companies in researching the Hungarian market. In addition, it will give advice on investments for German small and big investors planning to invest in Hungary. The representative office will also make the necessary preparations for Hungarian companies' introduction on the Stock Exchange in Germany, as well as obtain company and bank information.

Budapest Bank accounts for 13% of the financial transactions in Hungarian foreign trade activities. It also holds securities of foreign financial institutions, and handles deposits. The face value of securities handled by Budapest Bank amounts to HUF 11 billion. In addition, the bank holds accounts in 30 foreign financial institutions. One of the bank's future plans is to get involved in pre-financing Hungarian exporters. The bank's foreign currency credit stock (granted in Hungary) reaches USD 50-70 million.

Government decisions

THE GOVERNMENT HAS APPROVED THE "SCRIPT" OF BOS TALKS

The government was not the least optimistic hearing Hungarian system of financial institutions includes 33

A fizetésük 15-18 százalékkal alacsonyabb

92. nov. 6.

Amerikában és Japánban is hátrányban a gyengébb nem

Kedvezőtlen idők járnak a női menedzserekre és alkalmazottakra az Egyesült Államokban és Japánban. Az elmúlt évtizedben mindkét országban tömegesen álltak munkába a lányok és asszonyok, akik a kilencvenes évek elején munkahelyükön egyre több nem gazdasági jellegű gonddal kényszerülnek szembenézni. Az amerikai és a japán nő dolgozók problémái ugyan eltérőek, abban azonban megegyeznek, hogy végső soron férfi kollégáikhoz képest hátrányos helyzetbe kerültek.

Napjainkban az amerikai foglalkoztatottak 49 százaléka nő. A statisztikák tanúsága szerint azonos végzettség, képzettség és szolgálati idő esetén a nők fizetése és jövedelme mintegy 15-18 százalékkal alacsonyabb a férfiakénál. Egy országos szintű felmérés szerint a nő dolgozók előrehaladási lehetőségei a vállalati ranglétrán jóval korlátozottabbak, mint a férfiaké. Viszonylag „simán" jutnak el a fehérgalléros munkakörökben az osztályvezetői szintig, onnan viszont csak ritka esetben van továbbjutási lehetőség.

A vállalati Amerikában középvezetői szinten a férfiak aránya csak kevéssel haladja meg a nőkét, a felsőbb vezetők zártkörűnek látszó „klubjába" viszont jószerivel csak férfiak kerülhetnek be. Az amerikai vállalatok első számú vezetőinek mindössze 2 százaléka nő, s hasonló arányban vannak képviselve a hölgyek a cégek igazgatóságában és felügyelőbizottságában. E kirívó aránytalanság megszüntetésére az USA-ban mind szélesebb körű mozgalom bontakozik ki a nők körében. A végeredményt illetően nem optimisták, megítélésük szerint az arány csak évtizedek múlva fog két számjegyűre növekedni.

A női középszintű vezetők elsősorban pénzügyi és marketing-, illetve közönségszolgálati (public relations) területen dolgoznak. Ugyancsak tipikusan „női" állás a személyzeti, illetve szociális igazgatói munkakör. A vállalati életben szinte teljesen hiányoznak a női vezetők a termelésirányításból, a kereskedelmi tevékenység menedzseléséből, valamint a stratégiai tervezési részlegek éléről.

Vannak olyan szakmák, ahol még középvezetői szintet sem tudnak elérni a nők. Bankoknál, biztosítóknál, befektetési cégeknél és brókervállalatoknál nőket általában csak adminisztratív munkakörökben alkalmaznak, jó esetben pedig a pénzügyi és közgazdasági részlegeken. A felmérések tanúsága szerint nem sokkal jobb a helyzet a termelővállalatoknál sem. Kivételt jelentenek a gyógyszertárak és a kutatással, fejlesztéssel foglalkozó intézetek, laboratóriumok. Ezeken a munkahelyeken meglehetősen magas a női vezetők aránya, s ez talán azzal magyarázható, hogy a férfiak kevésbé szeretik a „helyhez kötött" feladatokat. Hasonlóan más országokhoz, az Egyesült Államokban is egyes szakmák elnőiesedtek. A tanárok, a titkárnők, a számítógép-kezelők, a bankfiókok pultjánál ülő alkalmazottak, a pénztárosok, az egészségügyi alkalmazottak többsége nő, de főnökük az esetek döntő többségében férfi. Annak ellenére, hogy törvény mondja ki az egyenlő esélyek jogát...

Míg az Egyesült Államokban a gazdasági recesszió egyformán érinti — ami az elhelyezkedési lehetőségeket illeti — a nőket és a férfiakat, Japánban már a gazdasági visszaesés is szelektál. A szigetország üzleti életében és pénzvilágában az elmúlt évtizedekben a nők mind fontosabb szerephez jutottak; a kormány és a társadalmi szervezetek valóságos kampányt folytattak a nők munkába állításáért és hivatali előmeneteléért. A kampány sikerrel járt, az ország gazdaságának visszaesése azonban elsősorban a női munkaerő iránti keresletet lassította le a piacon.

A japán cégek legújabb gyakorlata az, hogy a korábbinál kevesebb nő dolgozót vesznek fel. A Toyota Motors például idén 1580 frissen végzett diplomás férfit vesz fel, 7,4 százalékkal kevesebbet, mint 1991-ben. A felvételre kerülő új diplomás nő száma 570, a tavalyinál 25,6 százalékkal kevesebb. A Nomura Securuties befektetési és brókercég tavaly 800 nőt vett fel, idén viszont már csak 400 lány és asszony kerül felvételre. Jelenleg a világszerte ismert cég 5 ezer nőt foglalkoztat, ezek száma a tervek szerint 1997-re háromezerre csökken majd.

A nyolcvanas években meg úgy tűnt, hogy a munkaerőhiány miatt a nőkre jelentős előremenetel vár a vállalati ranglétrán, s a hölgyek nagy számban jutnak majd felsővezetői álláshoz a cégeknél. A várakozások azonban nem teljesültek, a munkaerőpiacon túlkínálat van már hosszabb ideje. Ráadásul a gazdaság tartós visszaesése megtörte a nők számára is az előrejutási lehetőségeket, terveket a vállalatoknál.

Nem kedvezőek a kilátásaik azoknak a hölgyeknek sem, akik idén és jövőre végeznek az ország legjobb egyetemein. Kevesebb munkalehetőség nyílik számukra, mint férfi kollégáik előtt. Jobban meg kell küzdeniük az előrehaladásért a már munkában álló nőknek, mint korábban, s ennek az az oka, hogy a vállalati személyzeti osztályokon véget ért a nyolcvanas évek hurráhangulata. Akkor a cégek örültek, hogy a termelés felfutásával egynes arányban tudták növelni dolgozóik és menedzsereik számát, viszont az értékesítési nehézségek inkább a leépítést kívánják meg. S a szigetországban ma még az üzleti életben is a férfiaké az elsőség.

Gonda György

amellyel az üzenetek akkor is akadálytalanul eljuthak Önhöz, ha tartózkodási helyét senki nem ismeri. Utazik? Tárgyal? Üzleti ebéden vesz részt? A fontos információkat mégis szeretné megkapni? Csupán hívószámát kell megadnia partnereinek, és az OPERATOR-hálózaton keresztül Ön könnyedén elérhetővé válik.

MIT KÍNÁL AZ OPERATOR?

- Országos lefedettséget,
- a rendszerrel kompatibilis készülékeket szöveges és szám-kijelzős kivitelben,
- rövid és hosszú távú bérlés vagy megvásárlás lehetőségét,
- gyors, pontos üzenettovábbítást a nap 24 órájában, a hét minden napján,
- az üzenetek teljes diszkrécióját.

A szolgáltatásról és a berendezésekről további tájékoztatást kaphat,
OPERATOR MMV 1068 Budapest, Dózsa György út 84/B. Tel./Fa

Szeretnék elérhető lenni. Kérem, küldjenek írásos ismertetőt ré

Név:..... Tel.:.....

Cég neve és címe:..... Fax:.....

..... Cég pro

A munkanélküliség nem ismer határokat

Japánban félmillió embert bocsátanak el

A gazdasági visszaesés elhúzódása miatt újabb munkanélküliségi-hullám söpör végig a fejlett ipari országokon. A 24 OECD-országban az aktív korú lakosság 6,2 százaléka volt állástalan 1990-ben, idén pedig ez az arány már eléri a 7,5 százalékot, ami 30 millió állástalant jelent. Az országok többségének költségvetése jelentős hiányt mutat, s a munkanélküliek számának nagyarányú növekedése további megterhelést okoz a büdzsék számára.

Különösen kedvezőtlen a helyzet az Európai Közösség tagállamaiban, ahol az előrejelzések szerint az idei esztendő végére a munkanélküliség eléri majd a 9,7 százalékot.

1991-ben a közös piaci átlagos munkanélküliség 8,8 százalékos volt, brüsszeli becslések szerint jövőre viszont már megközelíti a 10,5 százalékot. A dollár tartós gyengélkedése, a külföldi megrendelések csökkenése miatt zsugorodik Nyugat-Európa exportja. Az egyes nemzetgazdaságok kedvezőtlen konjunktúrája a beruházások, valamint a lakossági fogyasztás nagymértékű visszaesését hozta magával. Ebben a helyzetben elsősorban a termelőágazatok kénytelenek visszafogni tevékenységüket. A vállalatok sorra zárják be ideiglenesen vagy véglegesen üzemeiket, dolgozóik mind nagyobb részét kénytelenek elbocsátani. A szerencsésebbeknek részmunkaidős foglalkoztatás vagy korkedvezményes nyugdíjazás jelent mentő ötletet, a feleslegessé váló munkaerő többsége azonban kénytelen munkanélküli-segélyből megélni.

Az elmúlt hetekben brit bányászok tízezrei kerültek az utcára, s nagy elbocsátások voltak a Siemensnél, a Pirellinél, a Volkswagennél és a British Aerospace-nél is. Az idei év végéig a Mercedes-Benz 11 ezerrel csökkenti dolgozóinak számát, az olasz acéliparban pedig 10 ezer főt bocsátanak el. A külföldi gyártók versenye miatt az előrejelzések szerint a német autóiparban 200 ezer, az olasz textiliparban pedig 50 ezer munkahely szűnik meg rövid időn belül. Foglalkoztatási szempontból nem sok jóra számíthatnak a következő hónapokban a nyugat-európai acélipari munkások sem. A munkanélküliek aránya az egyes OECD-államokban meglehetősen nagy eltérést mutat. Spanyolországban például az aktív korú lakosság 19 százaléka állástalan, Franciaországban a munkanélküliség 10,2, az Egyesült Államokban 7,6, Németország keleti felében 14,6, a nyugati tartományokban pedig 6,8 százalékos.

Japánban a munkanélküliség mindössze 2,2 százalék, az ottani viszonyok között azonban ez az arány valóságos földcsuszamlást jelent. Az ázsiai szigetország gazdaságának gyengélkedése (tavaly a GDP még 3,5 százalékkal növekedett, idén viszont az emelkedés nem fogja elérni a 2 százalékot) veszélybe sodorta a japán cégek és dolgozóik hagyományosan életre szóló kapcsolatát.

Az ingatlanpiaci robbanás, a nem minden elemében helyes gazdaságpolitika és a kedvezőtlen külföldi értékesítési lehetőségek érezhető gazdasági visszaesést hoztak Japán számára 1992-ben. A vállalatok sora kényszerül csökkenteni termelését, s ma a szigetországban több a betöltött munkahely, mint amennyire szükség volna. A kedvezőtlen gazdasági helyzetben a japán vállalatok nem szívesen bocsátják el alkalmazottaikat, inkább igyekeznek más megoldást találni a túlélésre. Ennek is „köszönhető", hogy jelenleg a japán cégeknél 800 ezerre teszik a kapun belüli munkanélküliek számát. Amennyiben ezek a — valóban felesleges — dolgozók is elveszítenék állásukat, a munkanélküliek aránya 3,4 százalék volna, s ez a japán viszonyok között már tűrhetetlenül magas.

Egyes vállalatoknál a női dolgozók elsőként érzik meg a gazdasági visszaesést. A hetvenes évek végétől Japánban nagy számban álltak munkába lányok és asszonyok, s közülük nagy számban kerültek ki a vállalati középvezetők. Néhány cégnél már tavaly észrevehetően csökkent a női munkaerő felvétele, s idén ez az irányzat felerősödött. Az elmúlt egy esztendőben a férfi munkaerő felvétele 1,1 százalékkal növekedett, a nőknél ez az arány mindössze 0,4 százalék volt. Egyre nehezebben találnak állást az egyetemről kikerültek is.

Míg a nagyvállalatok valamilyen kényszermegoldással igyekeznek gondoskodni a feleslegessé vált alkalmazottakról, a kisvállalatok számára nem marad más megoldás, mint az elbocsátás. Egy esztendő alatt a kisvállalatok alkalmazottainak száma 8,7 százalékkal csökkent.

Az előrejelzések szerint bármennyire is igyekeznek megtartani dolgozóikat a japán cégek, valószínűleg elkerülhetetlen lesz félmillió alkalmazott elbocsátása a következő 12 hónapban. Az elbocsátás a munkaadók számára valóságos fájdalmat okoz Japánban, ugyanis attól tartanak, hogy kedvező konjunktúra idején nem kapnak majd tehetséges munkaerőt, ha most az elbocsátás rossz hírbe keveri őket.

Némi vigaszt jelenthet a jelenlegi helyzetben a dolgozók sorsáért felelősséget érző vállalatok számára, hogy az ezredfordulón — a születések számának korábbi csökkenése miatt — munkaerőhiány várható Japánban. Viszont mind a kormány, mind pedig a vállalatok világosan látják, hogy amennyiben még több évig tart a japán mércével alacsony gazdasági növekedés, véglegesen át kell alakítani az életre szóló munkaadó—munkavállaló kapcsolatot, ami a hatvanas és hetvenes évek japán „gazdasági csodájának" egyik alappillére volt. A fejlett országok és térségünk államai szívesen tudnák magukénak az arányában igen alacsony japán munkanélküliséget, de távolról sem biztos, hogy „kezelni" tudnák ennek lélektani vonatkozásait.

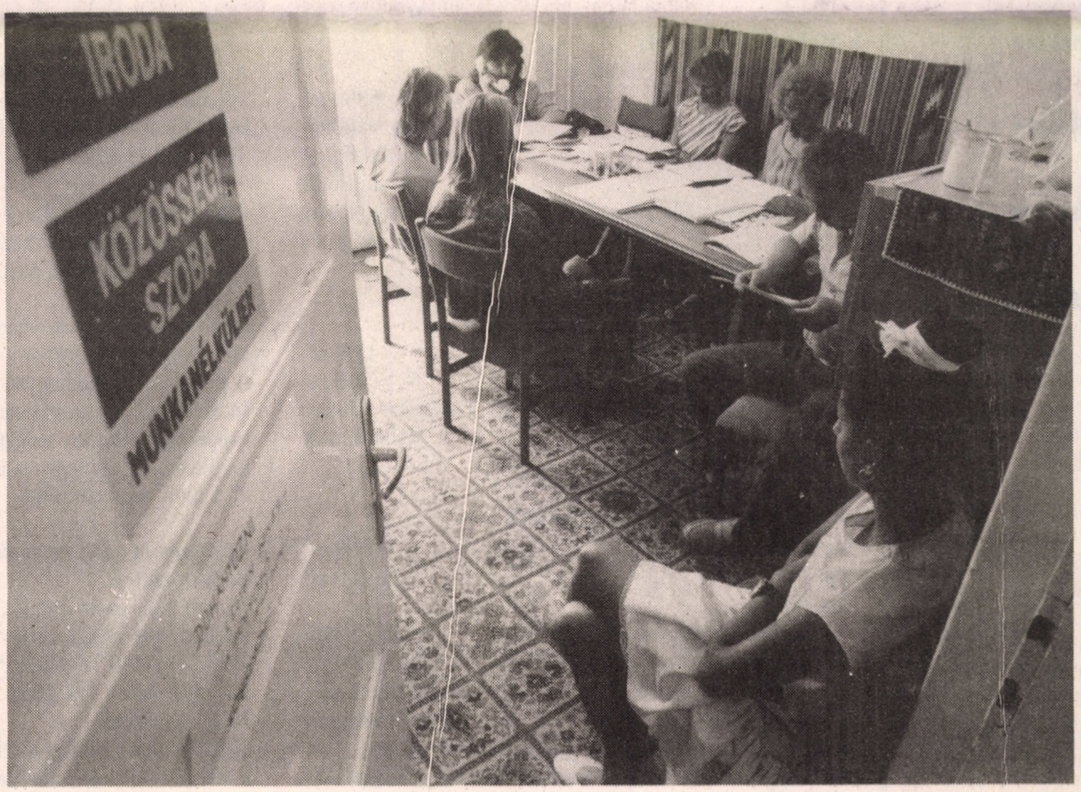

Közösségi szoba a debreceni munkanélküli-irodában FOTÓ: ISZA FERENC

• Gonda György

AZ ÁLLAMI FEJLESZTÉSI INTÉZET — A MAGYAR SELYEMIPARI VÁLLALAT FELSZÁMOLÓJA —

NYILÁNOS PÁLYÁZAT

útján értékesíti a Magyar Selyemipari Vállalat (1037 Budapest, Bécsi út 269.) vagyonát

A fa. Magyar Selyemipari Vállalat (MSV) a magyarországi selyemszövéssel, -kikészítéssel foglalkozó gyárakat foglalja magába.

A fa. MSV vagyonának fő részei és azok irányárai:

1. MSV központi irodaház és kikészítőgyár,
1037 Budapest III., Bécsi út 267—269.

területe	kb. 57 E m²
épület	31 E m²
ebből a központi irodaház	3 E m²
irányár:	1100 millió Ft

2. Szentgotthárdi Szövőgyár,
9970 Szentgotthárd, Hunyadi J. u. 33.

területe	kb. 88 E m²
épület	32 E m²
kapacitása	kb. 15 millió fm/év
irányár:	800 millió Ft

3. Hungária Jacquardszövőgyár,
1191 Budapest, Corvin krt. 5—13.

területe	kb. 11 000 m²
épület	9 300 m²
kapacitása	kb. 4 millió fm/év
irányár:	300 millió Ft

4. Mohácsi Szövőgyár,
7700 Mohács, Szent József u. 3.

területe	5800 m²
épület	kb. 4400 m²
kapacitása	kb. 4,5 millió fm/év
irányár:	90 millió Ft

Az előző négy működő szövő-, kikészítőgyár együttesen
irányár: 2000 millió Ft

5. Váci Bélésszövőgyár,
2600 Vác, Damjanich tér 12.
A gyárat 1990 januárjában leállították.

területe	13 E m²
épület	6 E m²

A gyár újra berendezhető vagy egyéb célra hasznosítható
irányár: 100 millió Ft

6. Tolnatex Kft.,
7130 Tolna, Bezerédi tér 1.
A gyárban az MSV törzsbetéte 97%.

területe	41 600 m²
épület	16 500 m²
kapacitása	
— selyemterjedelmesítés	2000 t/év
— fonalfestés	1800 t/év
— szövés	4,3 millió fm/év
irányár:	400 millió Ft

Az irányárak az ingatlanok és gépi berendezések árát tartalmazzák. A készletek külön adásvétel tárgyát képezik. A megadott irányárak a fizetendő áfát nem tartalmazzák.

Várjuk azon hazai és külföldi befektetők pályázatát, akik
— a kapott információkra titoktartási kötelezettséget vállalnak,
— a felsoroltakból legalább egy gyár megvásárlására nyújtják be ajánlatukat.

A pályázatnak tartalmaznia kell:
— a pályázó(k) megnevezését,
— a pályázó(k)ról szóló céginformációt,
— az ajánlott vételárat, a szerződéskötés feltételét jelentő előleg összegét, a vételár megfizetésének futamidejét és a biztosítékokat,
— a megvásárolni kívánt vagyonrészt,
— a további hasznosításra vonatkozó elképzeléseket,
— az MSV-nél jelenleg foglalkoztatottak további foglalkoztatására vonatkozó szándékot, munkajogi jogutódlással,
— a lízingszerződések folytatására irányuló esetleges szándékot,
— a készletek megvásárlására irányuló esetleges szándékát,
— nyilatkozatot a pályázat érvényességéről, ami a beadást követően minimum 90 nap.

A felszámoló fenntartja jogát, hogy az itt megadott irányárak 80%-ának el nem érése esetén újabb ajánlati fordulót tartson, amelyre a legjobb ajánlattevőket meghívja. Egyenlő feltételek mellett az ÁFI előnyben részesíti:
— azokat, akik munkajogi jogutódlással több munkavállalót kívánnak tovább foglalkoztatni,
— a lízingszerződések folytatását vállalják,
— a felszámolás befejezéséhez szükséges tárgyi feltételek biztosításához hozzájárulnak.

A pályázat benyújtásának helye:
Állami Fejlesztési Intézet, 1052 Budapest, Deák F. u. 5.
Barát Józsefné nevére, „SELYEM" jeligére.
Telefon: 118-4740.

A pályázat benyújtásának határideje 1992. november 15-én 12 óra. Az ajánlat beérkezését személyes benyújtáskor az átvevő elismervénye, postai kézbesítéskor a tértivevény bizonyítja.
A pályázatot 3 példányban zárt, feladó nélküli, jelöletlen borítékban kérjük beadni.
A pályázatokat közjegyző jelenlétében, az Állami Fejlesztési Intézetben 1992. november 19-én 14 órakor bontjuk fel. Eredményhirdetésre az ezt követő nyolc munkanapon belül kerül sor. Az esetleges második fordulót a felhívást követő 45 napon belül elbíráljuk.

Információt ad és megtekintést szervez:
Barát Józsefné,
Állami Fejlesztési Intézet, 1052 Budapest, Deák F. u. 5.,
a felszámoló megbízottja
Tel.: 118-4740 Telex: 22-5672
Fax: 118-4650, 118-2638
Jankura Gábor,
1037 Budapest, Bécsi út 267.
a felszámoló első számú helyi megbízottja
Tel.: 188-7738 Telex: 22-5448, 22-6468
Fax: 168-8252, 188-8952
dr. Szabó Imre,
1087 Budapest, Luther u. 4—6.
AGIC Treuhand Könyvszakértő Kft.
Tel.: 114-2473 Telex: 22-4255 agic h
Fax: 113-4625

MH 11340

Irány Kelet-Európa!

Kelet-Európa a nyugati autógyárak számára nem csak fokozatosan bővülő piacot, hanem olyan gyártóbázist is jelent, amely közreműködhet a termelési költségek mérséklésében. Noha a nyugat-európai és a japán gépkocsigyárak térségünkben ma még viszonylag kevés új autót értékesítenek, egyikük sem engedheti meg magának azt a luxust, hogy leányvállalatokkal, elosztó- és szervizhálózattal ne képviseltesse magát ezen az ígéretes piacon. Üzletpolitikájuk azt diktálja, hogy most fektessenek be a jövő érdekében. Nem jelent számunkra különösebb gondot néhány veszteséges esztendő átvészelése Kelet-Európában annak érdekében, hogy a fizetőképes kereslet majdani növekedésekor már „bejáratott", bevezetett cégekként vegyenek részt a márkák piaci harcában.

Az elmúlt évtized végétől néhány nyugat-európai és japán autógyár megkülönböztetett figyelmet fordít kelet-európai gyártóbázisának megteremtésére is. Nagy vonzerőt jelent számukra az olcsó munkaerő: számítások szerint a kelet-európai autóipari munkások bére 10 százalékát teszi ki annak a német munkásénak, aki szerelőszalag mellett dolgozik. Persze az alacsony munkabérek és a viszonylag alacsony termelési költségek csak néhány év múlva fordulnak „termőre", az új autógyárak létesítése, illetve a meglévők korszerűsítése és bővítése jelentős beruházásokat igényel.

Magyarországon tavasszal kezdődött meg Szentgotthárdon a General Motors új üzemében az Opel Astrák összeszerelése, illetve gyártása. Nemrégiben avatták fel ugyanitt azt a gyárat, amely Európa legnagyobb és legkorszerűbb motorgyára évi 200 ezer darabos csúcskapacitással. Esztergomban már üzemel a Suzuki-gyár, amely japán részről az első fecske térségünkben. A tervek szerint az alkatrész- és részegységimportot fokozatosan „váltják ki" magyar termeléssel, s néhány éven belül az esztergomi Suzukik „magyar tartalma" eléri majd a 60 százalékot. Nem titkolt célja a Suzukinak, hogy a magyar kereslet kielégítése után Esztergomból lássa el Nyugat-Európát a népszerű kisautókkal.

A General Motors egyébként Lengyelországban is készül az Astrák gyártására. A tervek szerint az FSO varsói gyárában évi 35 ezer Astrát készítenek majd a 75 millió dollárra tervezett beruházás megvalósítása után. A GM lengyelországi tervei eltörpülnek a Fiat „hadművelete" mellett. Az olasz autógyár 90 százalékos részesedést szerzett az FSM tychyi üzemében. Kétmilliárd dolláros beruházással több üzemet akarnak építeni a környéken, amelyek a meglévő autógyárral együtt évi 240 ezer Cinquecento minikocsit fognak gyártani. A Fiat Lengyelországból akarja kiszolgálni egész Európát ebből a népszerű típusból. A Volkswagen sem akar távol maradni a lengyel gyártási lehetőségektől, a vállalat tapogatózó tárgyalásokat folytat egy kisteherautó-gyártó üzem létesítéséről.

Európa első számú autógyártója Moselben, a volt NDK déli részén új gyártóüzemet épít, ahol évi negyedmillió Golfot készítenek majd. A VW fontos gyártóbázisának tekinti Csehszlovákiát, mert úgy látja, hogy ott meg tudja ismételni a spanyol sikersztorit. Ismeretes, hogy a Vokswagen néhány esztendővel ezelőtt bekebelezte a SEAT-ot, amely ma Európa egyik legsikeresebb autógyára. Mlada Boleslavban a VW 30 százalékos részesedést szerzett a Skoda autógyárban, s a szerződés értelmében az évtized közepére a német cég tulajdoni hányada eléri majd a 70 százalékot. A 8 milliárd márkás beruházási program nyomán 1995 táján a jelenlegi 200-ról évi 460 ezerre bővül a Skoda gyártókapacitása. A Vokswagen a jelenlegi Skoda-modellek mellett új típusú gépkocsik gyártását is tervezi birodalmának új családtagjánál. Szó van arról is, hogy Pozsonyban évi 30 ezer Audi összeszerelése kezdődik meg néhány éven belül.

Érdemes megjegyezni, hogy a Volkswagen nagy ívű tervekkel jelent meg Kínában is, amely egyrészről hatalmas piacot jelent, másrészről pedig ott a bérek jóval alacsonyabbak a kelet-európainál. Kínában a VW már gyárt Santana típusú kocsikat, s ezek termelése a tervek szerint 1995-re eléri az évi 150 ezer darabot. A VW csangcsungi üzeme viszont Jettakat, Golfokat és Audi 100-asokat szerel össze, illetve gyárt, s a várakozások szerint 1996-ban ebből az üzemből már ugyancsak 150 ezer gépkocsi gördül majd ki.

Visszatérve térségünkbe: a Renault és a Citroën Romániával folytat előrehaladott tárgyalásokat az ottani autógyárak korszerűsítéséről és bővítéséről, valamint a korábbi licencszerződések továbbfejlesztéséről. A brit Rover a bolgár hadügyminisztériummal állapodott meg arról, hogy terepjárókat és kisteherautókat fognak gyártani az ország néhány volt hadiüzemében.

A többi vezető autógyártó egyelőre kivár, s inkább közvetlen exporttal akarja piaci részesedését növelni a kelet-európai országokban, mintsem helyi termeléssel. Miközben csak lassan növekszik térségünk országaiban az új gépkocsik értékesítése, továbbra is sok nyugati használt autó talál gazdára — a nyugat-európai autókereskedők nem kis örömére. A Kelet-Európában „letelepedő" nyugati autógyárak nem titkolt célja, hogy néhány év múlva a helyi keresletet a használt kocsik helyett inkább a térségben gyártott — és a nyugatinál alacsonyabb árfekvésű — autókkal elégítsék ki.

Érthető módon a nyugati autógyárak a legnagyobb üzletet a Szovjetunió utódállamaiban látják. (A japán autókereskedők már ma is bombaüzleteket csinálnak, hiszen a Vlagyivosztokba szállított kocsikért valóságos vagyonokat fizetnek orosz vásárlóik.) A gazdasági káosz miatt a beruházásokkal egyelőre kivárnak, ráadásul jelenleg nincsen tömeges fizetőképes kereslet az utódállamokban. Nem kétséges azonban, hogy belátható időn belül a volt Szovjetunió hatalmas piaci lehetőséget kínál majd a nyugati autógyáraknak. A Fiat, a Volkswagen s néhány japán gyártó már készíti behatolási és letelepedési stratégiáját erre a piacra, mert a következő évtizedek várhatóan motorizációs robbanást hoznak a volt Szovjetunióban is.

G. Gy.

Piranha riasztóújdonságok

Felkészülés a gázüzemre

Az autóriasztó-piacon kevés olyan cég van, amely minden évben tud olyan újdonságot bemutatni, ami felhívja magára a figyelmet. A hangjáról és emblémájáról már legtöbb autós számára jól ismert **PIRANHA** autóriasztók magyarországi képviselete, a **GLOBalarm** Kft. eddig minden évben — az autótulajdonosok számára kellemes, a tolvajok számára meglehetősen kellemetlen — „meglepetéssel" szolgált. Az idei kínálatról kérdeztük a cég műszaki igazgatóját, *Takács Lászlót* és kereskedelmi igazgatóját, *dr. Faragó Istvánt*.

— Az új **PIRANHA** riasztók már nem pusztán az autót kívánják védeni, hanem az autótulajdonost is, mivel a terrorizmus, a vezető megállítása és fizikai fenyegetése és fenyegetettsége sajnos terjedőben van. Az új rendszer azt a lehetőséget kínálja fel, hogy amennyiben a vezetőt megtámadják — akár oly módon, hogy megállítják az autót, és kiszállásra kényszerítik, akár úgy, hogy az utas fenyegeti meg a vezetőt —, mód van arra, hogy a megtámadott vezető az elhajtó kocsi után „lőjön" a távkapcsolóval. A kocsi 40 másodperc múlva leáll, szirénázik, és villognak az indexei. Az autót ezután csak a tulajdonos tudja ismét elindítani egy speciális kulccsal. Ennek a **PIRANHA** riasztónak másik nagy előnye, hogy feledékenységből soha nem fogja a tulajdonos őrizetlenül hagyni az autóját. Sok esetben elfelejtjük a távkapcsolót megnyomni, így az autó riasztás nélkül marad. Ez a rendszer érzékeli, hogy a vezető kiszállt a kocsiból, de nem zárta az ajtókat, nem riasztotta be a kocsit. A készülék egy bizonyos idő elteltével — bár a központi zárakat természetesen nem zárja be, hiszen a vezetőnek be kell majd szállnia az autóba — a riasztót önmaga élesíti. A tulajdonos így nincs védelem nélkül, hiszen a riasztó minden erőszakos behatolási kísérletre (üvegtörésre, feszítésre, nyitásra, illegális indításra stb.) azonnal szirénázni kezd.

— A tulajdonos visszatértekor is megszólal?

— Igen, de a tulajdonos — ellentétben a rablóval — egyéb járművek védelme eddig megoldatlan volt. A kempingező az utánfutót, a lakóautót, a kikötött vitorlást stb. a tulajdonos csak félve hagyja magára, hiszen kevés betörésre jobban csábító „préda" létezik, mint egy ilyen jármű. Az új riasztó kombinálja a hagyományosnak számító védelmeket, a törésérzékelést, a feszültségérzékelést, szabotázsvédelmet, nyitásérzékelést a belső térvédelem autókba használt ultrahangos megoldása helyett infraérzékelős védelemmel. Ennek a rendszernek a lényegéből fakad, hogy kisebb hétvégi házak, bungalók, kis lakások védelmét is tökéletesen ellátja, megőrizve az autóriasztók előnyös tulajdonságait.

— Ez év végétől a **GLOBalarm** bevezeti az elektromos ablakemelését is. A központi zárak beszerelését már évek óta végezzük, hiszen az élet bebizonyította, hogy az egykor csak kényelmi szempontból fontosnak ítélt kiegészítő a biztonság szempontjából is elsőrendű jelentőségű. A feledékenységből nyitva felejtett autót elvinni a tolvajok kedvelt módszerei közé tartoznak. A fokozódó igények, most úgy tűnik, az elektromos ablakemelőkre is kiterjednek, így elkezdjük az általános, minden autóba beszerelhető és a márkaspecifikus ablakemelők forgalmazását és szerelését.

— A riasztók ezeket az ablakemelőket is vezérelni fogják?

— Természetesen, a **PIRANHA** riasztók egy kiegészítő modul segítségével vezérelni tudják mind a négy-, mind a kétablakos emelőket.

— Nem hivatalos forrásból hallottunk valami egészen szenzációs újdonságról is.

— Az Automobil '92 kiállításon mutatjuk be először a gázüzemű autóvá átalakító készüléket, a hozzá való különleges tartályokkal együtt. Mint ismeretes folynak az egyeztetések a gázzal működő autók engedélyezésére. Abban az esetben, ha az engedély megvan, mi felkészülten várjuk az autósokat, elkezdjük szerelni és forgalmazni a gázátalakítókat. Az egész rendszer több — nyugati or-

Tisztel
a BNV

Az embl
kiadván
Gépjárn
extratar
Kiadván

Külföldi kia

Személy
A magy
értékek

Személy
A Magy
terepjár

Extratar

Tavalyi bevételük 30 milliárd dollár

A „nagy hat" könyvvizsgáló mindent letarol?

A piacgazdaság egyik alappillére a vállalati és a pénzintézeti éves jelentések ellenőrzése és jóváhagyása, illetve a számvitel- és a mérleghibák kimutatása. Ezt a nem könnyű feladatot egységes szabályok szerint független könyvvizsgáló cégek végzik, amelyek hírneve és megbízhatósága biztosítja, hogy a pénzügyi kimutatásokat a hitelezők, a bankárok és a befektetők bizalommal használhassák. Az elmúlt évtizedekben a könyvvizsgálói üzletágban is jelentős koncentráció zajlott le a világon, s ma a piac döntő részét az úgynevezett „nagy hat" tartja a kezében.

A statisztikák tanúsága szerint a hat vezető könyvvizsgáló cég 1991-ben csaknem 30 milliárd dollár bevételre tett szert, alkalmazottaik száma pedig meghaladta a 375 ezret. A toplistát a KPMG vezeti 6 milliárd dolláros díjbevétellel és 76 ezres alkalmazotti létszámmal. Tavaly az Ernst and Young 5,4, a Coopers and Lybrand 5, az Arthur Andersen 4,95, a Deloitte Touche Tohmatsu 4,5, a Price Waterhouse pedig 3,6 milliárd dolláros forgalmat bonyolított le. Néhány évvel ezelőtt a piacot még nyolc cég uralta, egyesülések révén számuk azonban mára hatra csökkent. 1989-ben a Price Waterhouse és az Arthur Andersen fúziótárgyalásai nem vezettek eredményre, így az ágazat vezető vállalatbirodalmainak száma nem csökkent tovább.

Jól jellemzi a hat nagyvállalat piaci erejét, ismertségét és munkájának minőségét, hogy a 100 legnagyobb brit cég közül 96 számára ők végzik a könyvvizsgálói tevékenységet. A Fortune magazin által „jegyzett" 500 vezető amerikai cégből 494-nek az auditorja a nagy hat valamelyike. Foglalkoznak többek között hites könyvvizsgálattal, vállalati felvásárlásokkal és fúziókkal kapcsolatos pénzügyi vizsgálatokkal, pénzügyi tanácsadással, számviteli ellenőrzéssel, adótanácsadással. Részt vesznek privatizációs stratégiák kidolgozásában, üzleti tervek készítésében.

Megbízóik, azok menedzsmentje és részvényesei számára mindennél fontosabb, hogy az auditor független, elfogulatlan és befolyásolhatatlan legyen. Nem véletlen, hogy az auditorcégek legnagyobb vagyonuknak hírnevüket tekintik, s csak addig számíthatnak bővülő megrendelésekre s jó üzletmenetre, amíg a legkisebb mértékben sem fonódnak össze megbízóikkal. Náluk a tények elferdítése, az elhallgatás, az adatok kozmetikázása gyakorlatilag kizárt, sőt kötelességük felhívni megbízóik figyelmét a tapasztalt hibákra és hiányosságokra. Persze a könyvvizsgáló és tanácsadói cégek sem csalhatatlanok, ők sem végeznek minden esetben hibátlan munkát. Tevékenységüket a fejlett országokban újabban mind több bírálat éri a szaporodó cégcsődök miatt. Egyre többször fordul elő ugyanis az, hogy a könyvvizsgáló cég mindent rendben talál, s a vizsgált vállalat rövid időn belül kénytelen csődöt jelenteni. Több ilyen eset fordult elő az utóbbi időben az Egyesült Államokban, valamint Nagy-Britanniában. Emlékezetes, hogy a BCCI banknál, valamint az ugyancsak angol Polly Peck cégnél az auditorok szinte mndent rendben lévőnek találtak, s röviddel az átfogó vizsgálat után mindkét intézmény összeomlott.

Újabban a könyvvizsgáló cégek ellen megszaporodott a perek száma. Október elején például a BCCI bank felszámolásával megbízott vállalatok 8 milliárd (!) dolláros pert indítottak a pénzintézet két könyvvizsgálója, az Ernst and Young, valamint a Price Waterhouse ellen. Az Egyesült Államokban mintegy négyezer per van folyamatban a hat nagy ellen, a kártérítési igények összege megközelíti a 30 milliárd dollárt. A Price Waterhouse egy arizonai bíróság döntése értelmében nemrégiben fizetett ki 338 millió dollár kártérítést egy ügyfelének, amely részére 300 ezer dollárért végzett könyvvizsgálást. Nagy-Britanniában a KPMG egy felelősségi perben 71 millió dollárt volt kénytelen kifizetni a Ferrantinak. A statisztikák tanúsága szerint 1991-ben az Egyesült Államokban a nagy hat bevételeinek közel 10 százalékát fizette ki kártérítésként azoknak az ügyfeleinek, amelyeknél bizonyíthatóan nem kellő gondossággal végezte el munkáját.

A könyvvizsgáló cégek tevékenységében meglehetősen alacsony a hibaszázalék, a közvélemény azonban nyilván a „selejtes" munkavégzésre figyel fel. A kelet-európai piacgazdaságok kialakulása új piacot és igen jó konjunktúrát kínál a nagy hatnak. Térségünk szinte minden országában mind a hat cég jelen van, s rohamosan növekszik rendelésállományuk. Az Arthur Andersen például vállalattal, illetve irodával rendelkezik Budapesten, Prágában, Varsóban, Moszkvában, Szentpétervárott, s a tervek között szerepel a rigai, a kijevi és a pozsonyi jelenlét is

Kelet-Európában a könyvvizsgálás mellett a nagy hat fontos szerepet játszik a privatizálásban, a vállalatok átvilágításában, a pénzügyi tanácsadásban, valamint a befektetői partnerek keresésében. Kelet-európai megbízóikat igyekeznek megismertetni a nyugati számviteli, pénzügyi és vállalatvezetési módszerekkel is. Az előrejelzések szerint a vezető könyvvizsgáló cégek az ezredfordulóig gyors ütemben növelik forgalmukat és bevételeiket, amelynek mind nagyobb része származik majd térségünkből.

G. Gy.

92. nov. 13.

Fellendülésre várnak a német tőzsdék

Idén egy százalékkal nő a gazdaság

A tőzsdén jegyzett német cégek részvényeinek hazai és külföldi tulajdonosai igencsak várják a hitelkamatlábak csökkentését és a márka értékvesztését a dollárral szemben. Ugyancsak kiemelt figyelemmel kísérik a Bundesbank minden állásfoglalását, valamint a német gazdaság teljesítményének alakulását azok a német és külföldi beruházók, akik pénzük egy részét cégrészvényekbe szeretnék befektetni. A német részvénypiac — hasonlóan a gazdasághoz — már több hónapja gyengélkedik, s a tapasztalatok szerint a részvények árfolyamának alakulásában csak akkor várható kedvező változás, ha mérséklődnek a kamatok és erősödik a dollár.

Az árfolyamot és az osztalék mértékét persze nem kis mértékben befolyásolja a német cégek nyereségének alakulása, amely idén csökkenő irányzatot mutat.

Németország 30 legnagyobb vállalata részvényeinek árfolyam-alakulását az úgynevezett DAX tőzsdeindex fejezi ki. Ez az átlagindex megbízható barométere a tőzsdének és a gazdaságnak. 1987. december 30-án a tőzsdemutató 1000 ponton állt, idén május végén pedig elérte az 1811 pontot. Tavasszal még úgy tűnt, hogy Németország vezetőszerepet fog játszani a világban a hitelkamatok csökkentésében. Ekkor még kedvezőek voltak a német gazdaság idei teljesítményéről szóló előrejelzések, a befektetőknek tehát minden okuk megvolt a derűlátásra.

Időközben azonban a német központi bank többször emelte a kamatlábakat, s az elhúzódó világgazdasági válság, valamint a hazai gazdaság tornyosuló gondjai nem hagyták érintetlenül a részvények árfolyamát sem. A Bundesbank óvatos, jelképes kamatmérséklése nem volt elegendő a kedvezőtlen tőzsdei irányzatok megfordítására, s október végén a DAX-index már csak 1510 pont körül mozgott. (A mélypont október elején volt, amikor a DAX-mutató mindössze 1420 ponton állt.)

A német részvénypiac vásárlóit és eladóit eddig két nagy megrázkódtatás érte. Először 1987-ben, amikor a Wall Street-i tőzsderobbanás hatására szinte összeomlott a világ részvénypiaca. Másodszor pedig napjainkban, amikor bebizonyosodott, hogy a német egyesítés ára sokkal magasabb a vártnál, s az egyesítés a gazdaság és a vállalatok számára tartós fellendülés helyett bizonytalan állapotokat hozott.

Tőzsdei szakértők véleménye szerint a részvényárfolyamok számottevő növekedésére és a forgalom élénkülésére csak 1993 második felében vagy 1994 elején lehet számítani. Kedvezőbbek volnának a kilátások, ha Németországban több lenne az intézményi befektetők száma. Az országban azonban viszonylag kevés tőkeerős nyugdíjalap működik, s a biztosítótársaságok is igen óvatos befektetési politikát folytatnak. Az Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában a tőzsdék legfontosabb szereplői a különféle pénzalapok, a nyugdíjalapok és a biztosítók, amelyek saját és megbízóik vagyonából nagy összegekkel sáfárkodnak az értékpapírpiacokon. A londoni Economist megfogalmazása szerint a német intézményi befektetők szégyenlősek, s távol maradnak a piactól. Ebben a helyzetben a német részvénypiacnak meglehetősen nagy a függősége a külföldi befektetőktől, elsősorban a német tőszdéken igen aktív angoloktól. A tapasztalatok szerint a külföldi intézményi befektetők vásárlásainak növekedése mindig együtt jár a DAX index emelkedésével.

A német cégek részvényei árfolyamának növekedése, a napi tőzsdei forgalom bővülése, s nem utolsósorban az osztalékok emelkedése jelentős mértékben függ a hazai és a nemzetközi gazdasági konjunktúra alakulásától. Rövid távon nem lehet számottevő élénkülésre számítani a német tőzsdéken, a gazdasági mutatók ugyanis nem jeleznek közeli fordulatot. Az ország öt vezető gazdaságkutató intézete, az „öt bölcs", október második felében tette közzé őszi jelentését az ország gazdasági helyzetéről és a kilátásokról.

A gazdaságkutató intézetek egy esztendeje még 2,5 százalékos GDP-növekedést jeleztek 1992-re, most azonban csak 1 százalékos emelkedést tartanak reálisnak. 1991 és 1992 augusztusa között az ipari termelés 3 százalékkal csökkent, a külföldi megrendelések csökkenése pedig elérte a 7 százalékot. Jelentősen növekedtek a szövetségi adósságok: ezek összege tavaly 1387 milliárd márka volt, idén pedig várhatóan eléri az 1670 milliárdot, jövőre pedig 1871 milliárd lesz.

Kedvezően alakul az inflációs ráta, amely a márciusi 4,8-ről októberre 3,5 százalékra csökkent. Nem sikerült viszont gátat szabni a pénzellátás bővülésének: a Bundesbank által kívánatosnak tartott 3,5-5,5 százalékos növekedés helyett 9 százalékkal bővült a pénzellátás. Az „öt bölcs" szerint jövőre csak akkor várható a német gazdasági helyzet javulása, ha beindul végre a világgazdaság növekedése, Bonn csökkenti a költségvetési kiadásokat, enyhít monetáris szigorán, s a szakszervezetek visszafogják béremelési követeléseiket. Ebben az esetben — az intézetek előrebecslése szerint — 1993-ban a GDP az ország nyugati részén 0,5-1, a keleti tartományokban pedig 7-8 százalékkal fog növekedni. Németországban 1993-ban 4,5 százalékos inflációra számítanak.

A gazdaságkutató intézetek véleménye szerint a jelenlegi kedvezőtlen helyzetet határozott javulás követheti, ha Bonn helyes gazdaságpolitikai lépéseket tesz. A kamatlábak csökkenése, a belföldi és a külföldi megrendelések állományának növekedése javíthatja a befektetési hangulatot, és a lehetőségeket is a német tőzsdéken. Amennyiben a vállalatok teljesítménye ismét javul, nyereségük emelkedik, a hazai és a külföldi befektetők tevékenysége meg fog élénkülni a német tőzsdéken, s a német cégrészvények újra keresett invesztíciós célpontok lesznek.

Gonda György

ecisions

rivatization ntroversy

"We are open to every reasonable compromise with the councils. If the price of the bargain is that we increase these proportions, we are ready to do just that", the managing director of the SPA Lajos Csepi was quoted as saying.

The state-owned minority shares of Global Investment and Trade Plc are to be floated on the stock exchane, to be available to small investors mainly.

The Metal Packaging Factory of the Nagykörös Canning Factory has been sold to a French firm for HUF 500m.

The Dorog factory of Hungaroton recording company, which has been having financial problems for the last two years, has been sold to the German World Star company for HUF 300m. The sum is barely enough to pay the factory's mortgage loan and tax arrears. In 1990, the Ministry of Culture turned down a serious offer for the purchase of the factory.

Chemol Service Ltd has put up for sale three real estate but only one of them, the office building of Chemolimpex in Deák Ferenc utca, drew any offers. The Board of Directors of the SPA accepted the offer of the National Savings Bank (OTP) which is already part owner and had priority on the purchase of the building. OTP paid HUF 576m for the prime-site office building. A rider attached to the sales agreement says that if OTP sells the building within a year, it will have to split the difference between the purchase and the sales price with the SPA.

ment returns Social bill for modification

and the credit guarantee system, with the existing law.

The government spokesperson on internal policy, Mrs Judit Juhász said that the ministers rejected a paper on the social security and returned it for modifications to the Minister of Labour. The government agreed that the postponement of the introduction of flexible pension age to 1994, instead of 1993 as planned earlier, could be an appropriate basis for negotiations with the unions.

Miklós Pálos and Miklós Lukács, parliamentary state secretaries at the Prime Minister's Office, announced that thirteen churches have claimed back, and have been returned, nationalized property. The Catholic church asked for the return of 64 real estate in 1992 and has been given back 48, the Reformed church has been given back 52 of the 60 they requested, the Evangelic church has got 16 of 21, the Jewish community 3 of 4 requested, the Roman Orthodox church has been returned both property they requested and the Eastern church of Buda, the Baptist and Methodist denominations have each been given back the one property they claimed. The Adventist church, the Unitarians and the Salvation Army have not yet been given back their property, and the Hungarian Orthodox church has not yet claimed any. 124 church property have been renovated from a special state allocation of HUF 1bn.

net foreign debt shrinking

vice was USD 2.5bn this year, and the NBH has borrowed USD 1.3-1.5bn new loans this year, USD

Governmen

Speed limit areas to b

The government has approved the draft of a Hungarian-Russian agreement on tracing and returning to Hungary objects of art carried to Russia during World War Two.

The government has authorized the competent ministry to open talks with the World Bank on a USD 90m road reconstruction loan.The ministers also approved modification of some road rules. Accordingly, from March 1, 1993, the speed limit in

CIB's prof HUF

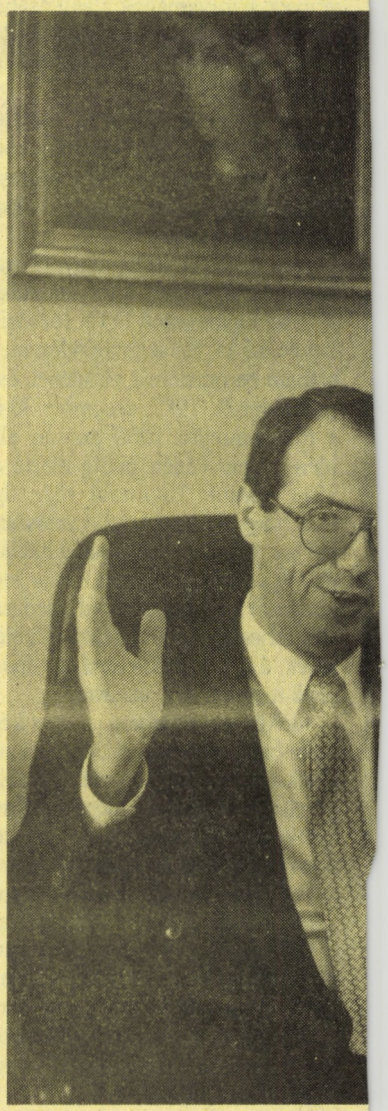

Mr. Zdeborsky György

While most of the commercial

Az idei bevétel 32 milliárd dollárra fut fel

Virágzik az amerikai fegyverexport

Az új amerikai fegyverek sikeres bemutatkozása a tavalyi öbölháborúban kifejezetten jól és jókor jött az Egyesült Államok hadiipari óriásvállalatai számára. A hidegháború vége ugyanis számukra a katonai költségvetés és a Pentagon megrendeléseinek megnyirbálását jelentette, a közel-keleti fegyversikerek azonban nagy értékű külföldi szállításokat tettek lehetővé. Hónapról hónapra duzzad az amerikai hadiipar külföldi megrendelésállománya, amelynek eredményeként ma a világ első számú fegyverexportőre az Egyesült Államok.

A nyolcvanas évek közepén érte el csúcspontját a Szovjetunió fegyverkivitele, szakértők becslése szerint az évi export értéke akkor 20-25 milliárd dollár között mozgott. A szovjet fegyverek fő vásárlói — a Varsói Szerződés tagállamai mellett — Szíria, Irak, Kína, Vietnam voltak. Számukra a Szovjetunió igen kedvező hitelfeltételekkel szállított fegyvert. Ebben az időszakban az USA fegyverkivitele 13 milliárd dollár volt, de 1986-ban és a következő esztendőben nem haladta meg a 6 milliárdot.

A Szovjetunióban ugyan már 1985-ben meghirdették a hadiüzemek egy része polgári termelésre való átállításának programját, de ezen a területen mind a mai napig nem sok történt. A tervek szerint 1100 hadiüzemet és 900 kutatóintézetet kellene fogyasztási cikkek, polgári gépek és berendezések gyártására alkalmassá tenni. E hatalmas „hadművelethez" nem kevés tőkére és külföldi technikára, technológiára volna szükség, a nyugati cégek részéről azonban igen csekély az érdeklődés.

Hírek szerint a volt Szovjetunió hadiüzemei félgőzzel termelnek, s a belföldi, valamint az exportmegrendelések számottevő visszaesése munkahelyek millióit veszélyezteti. Nem véletlen, hogy készpénzfizetéses ajánlatok esetén az orosz fegyverexportőrök 50-60 százalékos árengedményt is hajlandóak nyújtani a külföldi vevőknek.

Az amerikai fegyverexportőrök arra panaszkodnak, hogy orosz versenytársaik az árengedményt a már amúgy is alacsonyabb árakból nyújtják. Az F/A—18-as vadászrepülő ára 40 millió dollár, a hasonló kategóriájú MIG—29-es alapára pedig 25 millió dollár. Míg az M—1A Abrams harckocsikért 3 millió dollárt kérnek a vevőktől, a gyakorlatilag azonos T—72-eshez már egymillióért hozzá lehet jutni. Egy Patriot rakétarendszerért a gyártó Raytheron 150 millió dollárt számláz le, ennek orosz változata, az SA—10 75 millió dollárba kerül. A viszonylagos olcsóság ellenére csak kevesen rendelnek a volt Szovjetunió hadiüzemeitől, az utódállamok legnagyobb fegyvervevője jelenleg a Kínai Népköztársaság.

A volt Szovjetunió hadiipara ma nem jelent elviselhetetlen konkurenciát az amerikai katonai szállítók számára.

Az USA fegyver- és katonaieszköz-gyártói külföldről az év első kilenc hónapjában 24 milliárd dollár értékű megrendelést kaptak. Jelenleg az amerikai hadiipar termelésének 15 százaléka talál külföldön vevőre, s az előrejelzések szerint néhány éven belül ez az arány 25 százalékra növekszik.

1990 óta az amerikai szövetségi költségvetés katonai kiadási rovata növekvő mértékben csökken. Komoly gondot okoz ez azoknak a nagyvállalatoknak — Grumman, General Dynamics, Martin Marietta stb. —, amelyek éves termelésének mintegy 70-80 százalékát a Pentagon vásárolta meg korábban. Ezek a cégek kénytelenek termelőkapacitásaik egy részét — nem kevés beruházás révén — átállítani polgári célú termelésre, illetve sorra zárják be üzemeiket és bocsátják el dolgozóikat. Ebben a helyzetben az exportmegrendelések növekedések valóságos mentőköltélnek számít.

Bush elnök szeptemberben — Izrael tiltakozása ellenére — hozzájárult 72 darab F—15-ös vadászgép eladásához Szaúd-Arábiának. A gyártó McDonnell-Douglas repülőgépgyár így megmenekült hétezer dolgozójának elbocsátásától. Tajvan a General Dynamicstól 150 darab F—16-os harcigépet rendelt 5,8 milliárd dollár értékben, s a cég Froth Worth-i üzeme háromezer munkásának egyelőre nem kell tartania a munkanélküliségtől. Különösen örülnek a külföldi megrendelésnek a repülőgépgyártók: a McDonnell-Douglas és a Boeing termelésének több mint 40 százalékát a katonai üzletág adja, tehát ezek forgalmának visszaesését megérzi az egész cég gazdálkodása. Ráadásul a polgári repülőgépek iránt is jelentősen csökken világszerte a recesszió miatt a kereslet, tehát a rendelések zsugorodása miatt felszabaduló „katonai kapacitást" nem lehet a polgári gépek gyártásának növelésére átállítani. Az első háromnegyed évben a McDonnell-Douglas 17,3, a General Dynamics 12,9, a Raytheon 6,2 milliárd, a Rockwell International 606, a Grumman 382, a Boeing pedig 350 millió dolláros megrendelést kapott külföldről. Az előrejelzések szerint az idei év végére az USA fegyverkivitele meghaladja a 32 milliárd dollárt.

A gyártók és a Pentagon azért örülnek a külföldi megrendelések felfutásának, mert így csökkennek a termelési költségek. Nem mindegy a Pentagon számára sem, hogy mennyit fizet beszerzéseiért; s nagyobb sorozat esetén alacsonyabbak az előállítás költségei.

Nagy-Britannia, Franciaország és Olaszország fegyvergyártói és -exportőrei igyekeznek versenyt támasztani az amerikai konkurenciának a fizetőképes piacokon. Nem mondott le a versenyről a volt Szovjetunió és Kína hadiipara sem. A világszerte növekvő fegyverkereslet ellenére ezek az országok összesen nem értékesítenek annyi haditechnikát, mint az Egyesült Államok. Az amerikai hadiipar pedig igyekszik kihasználni a jó külföldi konjunktúrát és saját hírnevét, mert nem tudja, meddig tart a piaci boom. Csak abban biztosak a gyártók, hogy a következő években is csökkenő megrendelésekkel kell odahaza számolniuk.

Gonda György

Aricultural production decreased

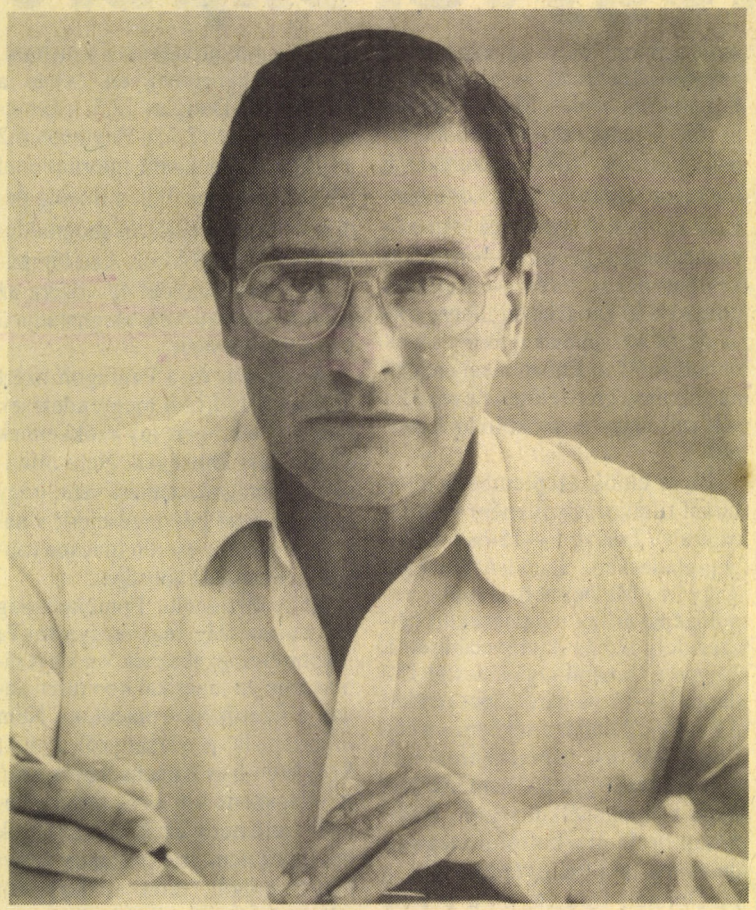

Péter Szerdahelyi

PHOTO: ZSOLT SZIGETVÁRY

Plant cultivation dropped by one-quarter, livestock with 10pc, Peter Szerdahelyi, deputy state secretary of the Ministry of Agriculture announced. 10m tonnes of grain is expected, which is enough to supply Hungarian demand until the new harvest, but there is none left for export. The more than 350 agricultural co-operatives. In the whole of agriculture bankruptcy petitions succeeded 500, liquadation took place at 75 companies.

Among actions to be taken next year he mentioned the establishment of a bank network, the reinforcement of an expert advisory

Government decisions

Supplementary budget from "state bonds"

The Parliament in the last end of the year rush approved of the 1992 budget draft. It proved true: because of the recession the budget's tax revenues fell far behind those approved last year. As a result, the government had to prepare a supplementary budget, which has been approved by Parliament.

According to this the central budget's deficit this year will be HUF 198.4bn. The budget's tax revenues are expected at HUF 134.1bn less than budgeted. In the same time the subsidy of the Solidarity Fund has to be increased by HUF 24.8bn. To finance the extra deficit the Parliament authorised the Ministry of Finance to issue new state bonds for a maximum value of HUF 130bn, with more than one year maturity; and to increase the stock of 1 year maturity treasury bills and other short term state securities by at least HUF 3bn.

A zero-tier VAT is possible on foods

The government finds it conceivable that some basic food products can carry a zero VAT in a two-tier VAT system, Judit Juhasz, spokeswoman announced.

According to the ministers the protection of the national currency, has to be considered a major target, and the exchange rate has to be secured from big fluctuation. As a result, the central bank can manipulate the forint's exchange rate with interventions burdening its own foreign currency reserves.

The government with the participation of Gábor Demszky, Budapest's mayor discussed the preparations of the first stretch of the Dél-Buda-Rákospalota metro line. A closed international tender will be invited for the construction system of the 1930-1940s, Árpád Bakay, deputy state secretary of the Ministry of Industry and Trade said. According to this mines and power plants located on one territory will be merged. The government agreed on finishing the liquidation procedures and the capitalization of debts owed to the government. The cabinet decided that big creditors can be payed with shares and business parts, the smallers with cash. There is HUF 4.5bn targeted for this reason from next year's central budget. The ministers discussed the proposal on the state purchase intervention of agricultural and food industry, according to which in order to stregthen companies being in a liquidation situation the state would

„L'a

The fo
a Canadian born ma
currently reside
com

Any company may be seen as a combination of various human potentials. It's performance is primarily dependent upon two things. The first is the degree to which the members individual potentials are realised. The second being the extent to which these potentials can be harmonized and focused upon a common purpose. The latter point may be described as the idea, the strategy, or the goal, while the former as the tactics, the detail, or the execution.

On the surface the goal which acts as a spark which starts the motor would appear to be the more important of the two elements. Without an objective and a rational strategy which outlines how it may be attained, the human potential within the organisation lacks a context. The strategy is the object upon which the various individuals' talents and aspirations must be focused.

Western management consultants are very good at identifying these strategic shortcomings in Hungarian companies. Business plans, marketing plans, action plans, etc. are pumped out by the score. With the help of modern strategic plans extending well into the next century maybe produced in no time at all. Yet inspite of this abundance of „ex-

92.11.27.

Válás előtt a cseh és szlovák gazdaság

MH

Gőzerővel folynak a tárgyalások Csehszlovákia kettéválásának gazdasági kérdéseiről, hiszen Prágának és Pozsonynak a legfontosabb alapelvekben egyezségre kell jutnia az idei esztendő végéig. A jelek szerint a válás gazdasági vonatkozásokban is békés lesz; a vámunió, a vagyonmegosztás, a fizetőeszközök fokozatos kettéválasztása alapelveiben, néhány esetben pedig gyakorlatában már megállapodás is született.

Az idei esztendő gazdasági teljesítményéről még nem állnak rendelkezésre adatok, a szövetségi statisztikai hivatal 1991-es adatai azonban jól mutatják, hogy Csehország és Szlovákia milyen helyzetből „startol". Csehországban a bruttó hazai termék (GDP) tavaly 14,5, Szlovákiában pedig 16,4 százalékkal csökkent. (Az idei esztendőre az optimistának tűnő előrejelzések 2,8 százalékos növekedéssel, illetve 3,5 százalékos csökkenéssel számolnak.) Mind Csehországban, mind pedig Szlovákiában 1991-ben magas volt az infláció, mértéke elérte az 56, illetve a 61 százalékot. Látnivaló, hogy idén jelentősen lelassult az áremelkedések üteme, hiszen becslések szerint 1992-re Csehországban és Szlovákiában egyaránt 11 százalék körüli inflációra számítanak.

Idén sem várható javulás a munkanélküliség alakulásában: tavaly Csehországban az aktív lakosság 4,1, Szlovákiában pedig 11,8 százaléka volt állástalan. Számottevően visszaesett a beruházási tevékenység, mind Csehországban, mind pedig Szlovákiában 31-32 százalékkal kevesebbet fordítottak tavaly beruházásra, mint egy évvel korábban. Az előrejelzések arról tanúskodnak, hogy idén ez a kedvezőtlen irányzat megfordult, s a beruházások 1-3 százalékkal haladják majd meg a tavalyi alacsony szintet.

A szövetségi vagyon értékét 500 milliárd koronára becsülik, s ennek megosztásakor — az ingatlanok esetében — a területi elvet követik. Vagyis egy adott ingatlan annak a köztársaságnak a tulajdonába kerül, amelynek a területén fekszik. Az ingóságok esetében a megosztás a csehheknek kedvez a megállapodás szerint 2:1 arányban. Bölcs megoldást sikerült találni a privatizálás alatt lévő, de még a szövetségi minisztériumok tulajdonát képező vállalatokra. Ezeket a cégeket olyan arányban osztják szét, ahogy az eddig lezajlott privatizációs fordulók során a csehek és a szlovákok részesedést szereztek bennük.

Az önálló valuta megteremtése a tervek szerint három fokozatban történik. A szétválás után az első fázisban — amely legalább egy évig fog tartani — mindkét köztársaságban a csehszlovák korona marad a fizetőeszköz. A második lépcsőben mindkét ország jegybankja önálló pénzt nyom, ezek árfolyamának aránya egy az egyhez lesz. A harmadik szakaszban pedig felszabadítják a két valuta árfolyamát.

A közös pénz használatának idejére a valutaunió szigorú szabályokat ír elő mindkét állam számára. A valutatartalékok nem lehetnek kevesebbek egyhavi import értékénél, s egyik köztársaság költségvetési hiánya sem haladhatja meg a büdzsé bevételeinek 10 százalékát. Szakértők véleménye szerint különösen ez utóbbi feltétel teljesítése igényel majd nagy erőfeszítéseket. Amíg fennáll a valutaunió, közös bizottság dönt majd a pénzkibocsátás mértékéről, a csehszlovák korona árfolyamáról a külföldi valutákkal szemben, valamint a rendelkezésre álló refinanszírozási hitelek elosztásáról. Egyelőre egységes adórendszer marad érvényben mind Csehországban, mind pedig Szlovákiában, de 1993-ban bevezetik a hozzáadott értékadót. Sikerült abban is megállapodni, hogy a csehek és a szlovákok egymás országaiban is szabadon vállalhatnak munkát, nem kell tehát munkavállalási engedélyt kérniük.

Ami a külkereskedelmet és a külgazdasági kapcsolatokat illeti: egymás között felosztják az Európai Közösségbe irányuló export ma még közös, Brüsszeltől kapott, illetve kitárgyalt kvótáit. A két köztársaság 1993. január 1-jén vámunióra lép egymással, s ennek értelmében mind az iparcikkek, mind a mezőgazdasági termékek vámmentesen vesznek részt az egymás közötti áruforgalomban. Nem lesznek mennyiségi- vagy értékkvóták sem a kétoldalú kereskedelemben, amelyet egyéb, úgynevezett nem vám jellegű akadályok sem fognak korlátozni. Prága és Pozsony arról is megállapodott, hogy a két ország vámügyekben azonos eljárást alkalmaz majd harmadik államokkal szemben. Csehország és Szlovákia is részese kíván lenni a „visegrádiak" szabadkereskedelmi övezetének, az erről szóló megállapodást Lengyelországgal és Magyarországgal azonban már külön-külön írja alá a két kormány jövőre. Nyitott kérdés még továbbra is az eddigi kuponos privatizáció során kialakult kereszttulajdonlás sorsa. Arról van szó, hogy a privatizáció során sok cseh vásárolt szlovák vállalati értékpapírt, s sok szlovák fordította kuponját cseh vállalati tulajdonrész megszerzésére. Ezeket a már végrehajtott befektetéseket valószínűleg beruházásvédelmi egyezmény biztosítja majd. Hírek szerint a szétválás után a két országban eltérően folyik majd a gazdaság államtalanítása, s ezért ma még nem világos, lehetőség lesz-e a jövőben is újabb kereszttulajdonok megszerzésére. A két ország szétválásának gazdasági szabályai, az átmeneti időszak intézményrendszere tisztázott, s viszonylag jól körülhatárolt. Számos részletkérdés vár azonban még szabályozásra és megoldásra. Nyugati szakértők szerint az osztozkodás békésen és viszonylag simán folyik elvi és szerződéses síkon, más kérdés lesz a gyakorlati megvalósítás. Az önálló állami létet Csehország lényegesen kedvezőbb helyzetben kezdheti gazdasági vonatkozásban Szlovákiánál, hiszen a jelenlegi Csehszlovákia nyugati részén az infrastruktúra fejlettebb, s oda összpontosul az ipari termelés zöme is.

• Gonda György

MERICAN BUSINESS SCHOOL KUPO

Sz H Kft. **Szigel Vas, Fém, Haszonáru Kft.**

Profilunk: zártszelvények, csövek, szög-, lapos-, kör-, beton-, „I"- és „U"-acélok, betonhálók, finom-, durva és bordáslemezek.

Kaphatók és megrendelhetők szállítással is.

1171 Bp. XVII., Zrínyi u. 130. Tel./fax: 158-4823 Nyitva: hétfő—péntek 8—16.30-ig szombat 8—12-ig

1135 Bp. XIII., Béke út 13—19. Tel./fax: 149-5168 129-6698, 129-7095 Nyitva: hétfő—péntek 7.30—16-ig

20 200 Ft-onként **1000 Ft** kedvezmény

FIASTYÚ
Divatáru

*Divatáru nagy
nagy választék
jelentkezését.
Minden kedves
várunk:
Budapest XIII.
Fiastyúk utca*

Nyitva tartás:
hétfő 6—16-ig, sze
csütörtök 6—16-ig
vasárnap 8—12-ig

Amennyiben ezen szelvény birtokosa
az ÁTRIUM ÜZLETHÁZ
(Bpest V., Arany János u. 32.)
ruházati osztályán 10 000 Ft
vagy delikáteszosztályán 3000 Ft
értékben vásárol december 15-ig,
s ha az alábbi sorokat is kitölti...

NÉV: ----------
LAKCÍM: ----------

KARÁCSONYI AJÁNDÉKOT NYERHET!

EZER LÉNYEGTELEN
SZORÍT MINKET. K
HOGY A FONTOS
Tegyen egy lépés
E kupon bemutat
egy hónapon ker
VIGYÁZU

Élelmiszergyártók és -forgalmazók, figyelem!

Fagyasztva, hűtve TÁROLHATJÁK nálunk termékeiket —35 °C és +5 °C között.

Címünk: MAVAD REGIA KFT. 8000 Székesfehérvár, Raktár u. 13.

Közel az M7-es autópályához és a 8-as úthoz! Tel.: (06-22) 312-531. Fax: (06-22) 327-537

200 Ft

ARTEM
MENEDZSERB
1076 Budapest, Király
Tel./fax: 142-317

FILOFAX
É
A SI

MINDEN IGÉNYT K

FOLYAMATOS KELLÉKANYAG ÍRÓGÉP-SZ

Volvo—Renault frigy a láthatáron?

MH
92.12.
9.

Két nagy európai autógyár, a Volvo és a Renault egymás bevonásával nagyívű átszervezést hajt végre, amely a szakértők véleménye szerint még az ezredforduló előtt a két cég egyesüléséhez is elvezethet. Annál is inkább, mert a svéd és a francia autógyár részvénycserével tulajdont szerzett a másikban.

Jelenleg csak az együttműködés elmélyítése van napirenden, a Volvo és a Renault konjunktúrája és pénzügyi helyzete igencsak különböző. A svéd gépjárműipari nagyvállalat nemrégiben jelentette be „Volvo 95" elnevezésű szükségprogramját, amelynek célja a cég karcsúsítása, átszervezése és a talpon maradás biztosítása. 1986-ban még 420 ezer személygépkocsit és haszonjárművet értékesített a Volvo, idén viszont ez a szám nem haladja meg a 290 ezret. A 31 százalékos forgalomcsökkenés fő oka, hogy a vállalat három legfontosabb piacán, az Egyesült Államokban, Nagy-Britanniában és Svédországban már több esztendeje recesszió jellemzi a gépkocsik piacát. (A Volvo-gyártmányok kétharmada ezeken a piacokon talál gazdára.) Ebben a helyzetben nem meglepő, hogy a Volvo gépkocsi üzletága veszteséges, a vállalat önmaga azonban nem deficites. Ennek az az oka, hogy a veszteséget egyelőre kiegyenlítik azok az osztalékok, amelyeket a Volvo tulajdonosi részesedései után kap.

Svédország egyik legnagyobb vállalatában, a főleg élelmiszereket és gyógyszereket gyártó Procordiaban a Volvo 42,7 százalékos tulajdonnal rendelkezik, s magáénak tudhatja a Renault részvényeinek 20 százalékát is. Végső soron a két nyereséges nagyvállalat osztalékai tartják felszínen napjainkban a Volvót, de ez csak rövid távú megoldást jelenthet a cég anyagi gondjaira.

A szükségterv középpontjában a létszámcsökkentés, valamint az értékesítési és a marketingtevékenység felpezsdítése áll. Hamarosan bezárják a Volvo kalmari és uddevallai összeszerelő üzemét, ahol 1630 munkahely szűnik meg. (Érdemes megjegyezni, hogy az uddevallai gyárat csak három éve nyitották meg.) Kétezer dolgozónak mondanak búcsút a teherjármű üzletágban, s nem kizárt, hogy a Volvo kénytelen lesz eladni más cégekben megszerzett érdekeltségeinek egy részét a „készpénzgyűjtő akció" keretében. Az előzetes adatok szerint idén a Volvo forgalma 10,3 milliárd dollár lesz, s ebből 270 millió dollár vesztesége származik.

Az átszervezés során a Volvo meg kívánja újítani, fel kívánja rázni márkakereskedői és vevőszolgálati hálózatát. A megújuló marketingtevékenységben nagyobb szerepet kap majd a minőség és a biztonság, a megbízhatóság hangsúlyozása. Ennek jegyében került már piacra a 850-es modell, amelynek kifejlesztésére, gyártásának felszerszámozására az elmúlt hat évben összesen 2,7 milliárd dollárt fordítottak. A 850-es modell amerikai premierje október végén volt, s a gyártó nem titkolt célja, hogy az USA-ban 24 ezer dollárba kerülő elsőkerék-meghajtású kocsi a piacon méltó versenytársa legyen a BMW-nek, az Infinitinek és a Lexusnak az azonos kategóriában. A Volvo menedzsmentjének véleménye szerint ha az amerikai piac nem fogadja kedvezően az új modellt, a vállalat gondjai tovább mélyülhetnek. A tornyosuló értékesítési és anyagi gondokból kiutat jelenthet az együttműködés szorosabbra fűzése a Renault-val. A francia cég a kooperáció keretében részegységeket szállít a Hollandiában működő Volvo—Mitsubishi vegyesvállalat számára, amely kisautókat gyárt. A Volvo és a Renault egy másik együttműködés keretében gépkocsimotorokat szállít egymásnak. Márkakereskedőik a tervek szerint megosztják majd a piackutatási adatokat, és együttműködnek a hirdetésekben is. Előrehaladott munkálatok folynak egy közös luxusgépkocsi tervezésében és gyártásának előkészítésében. A tervek szerint a közös autó az évtized második felében kerül majd piacra. A sors iróniája, hogy két éve, amikor a Volvo és a Renault részesedést szerzet egymásban, még a francia cég volt nehéz helyzetben. Most pedig már olyan hírek is terjednek, hogy a Volvo esetleg rákényszerül a Procordia-részvények eladására. Ezek értéke 3,9 milliárd dollár, több mint a Volvo egész értéke! A svéd cég vezetése és a szakszervezetek azonban bíznak abban, hogy a gépkocsiágazat belátható időn belül kikerül a válságból, addig pedig az egyéb jövedelmek biztosítják a túlélést.

Az elmúlt két évben a Renaultnál jelentős változások történtek, mindenek előtt a gőzerővel terjeszkedő japán autóipar megújuló támadásainak kivédésére. A francia vállalat nagymértékben csökkentette a termelési költségeket, és kiugró minőségjavulást ért el. Ennek eredményeként 1992 első félévében a Renault profitja az előző év azonos időszakához képest megötszöröződött, s elérte az egymilliárd dollárt. Részesedése az Európai Közösség piacán rövid idő alatt 9,8-ről 10,5 százalékra emelkedett. Öt esztendő alatt sikerült a Renault adósságállományát 10-ről 3 milliárd dollárra leolvasztani. Sokatmondó eredmény, hogy 1985 óta 50 százalékkal növekedett a termelékenység. Idén például 12 százalékkal több gépkocsit állítanak elő a Renault-gyárak, mint 1991-ben, miközben a dolgozók létszáma 6 százalékkal lett kevesebb.

A kedvező változások annak köszönhetők, hogy a Renault mind a vezetésben, mind a termelésben, mind pedig az értékesítésben sikeresen adaptálta a japán autóiparban bevált módszereket. A dolgozók például maguk javítják gépeiket, s maguk korrigálják az általuk okozott gyártási hibákat. Szigorú követelményeket érvényesít a Renault a beszállítók felé is, s az úgynevezett just in time (az alkatrészeket meghatározott órára szállítják) rendszer sikeres alkalmazásának eredményeként a cég alkatrész- és részegységkészletei a korábbi tíz helyett csak két napig állnak raktárban.

A japánoktól átvett programozott terméktervezés és tervezésösszehangolás eredményeként két új modell számíthat jelentős piaci sikerekre. 1993 márciusában kerül piacra a Twingo kiskocsi, amelynek ára a tervek szerint 10 ezer dollár körül alakul majd. A szakértők szerint „szexis" miniautó jó eséllyel fog versenyezni majd a piacon a hasonló kategóriájú japán kocsikkal. Nagy sikernek tűnik a májusban piacra dobott Safrane luxuskocsi, amely az R25-ös utódja. A kocsi ára mintegy 40 ezer dollár, s a vevőknek több hónapot kell várniuk a nagy rendelésállomány miatt a szállításra. Németországban slágerkocsi lett az R19-es, valamint a Clio modell. (A német autóimportban jelenleg a Renault-kocsik állnak az első helyen.) A tervek szerint a Renault 1993-ban új sportkocsival lepi meg a vásárlókat, s rövidesen piacra kerül egy új kisbuszmodell is.

A Renault azonban tovább kívánja áramvonalasítani önmagát, mindenekelőtt a termelési költségek újabb mérséklése a cél. A termelés költségei a Renault-nál ugyanis még mindig 30 százalékkal magasabbak, mint a Honda „etalonnak" tekintett amerikai, marysville-i gyárában.

A Renault-nak most „megfutott", de komolyan veszi az együttműködést a gyengélkedő Volvóval. A francia cég vezetésétől sem idegen a két vállalat fúziójának a gondolata, amelyhez a közös vállalkozásokon, a tervezési, gyártási és értékesítési integráción keresztül vezet az út.

Gonda György

Ha Ön Mazdát szeretne, keresse fel MAZDA—SZABÓ *márkakereskedését és szervizét.*

Cím: Bp. XVI., Batsányi J. u. 47. Telefon: 271-0212, 271-0903

MH 9883

JÁRT M

RAIR PEUGEOT A

A RAIR gyönyörű Peugeot-it mostantól részletre is megveheti! A vételár 42-60%-át fizeti, és már viheti is álmai oroszlánját. A fennmaradó részt két év alatt, részletre. A kamat pedig, szinte hihetetlen, évi 12-14%. De mostantól azok a vásárlóink is kedvezményt kapnak a RAIR-től, akik a teljes árat készpénzben fizetik. Nekik – típustól függően – 5% engedmény jár. A RAIR kereskedelmi hálózata az ország minden pontján azonos feltételekkel várja vásárlóit.

1142 Budapest, Erzsébet királyné útja 125.
Telefon: 252-4877, 251-4511 Telefax: 251-2699

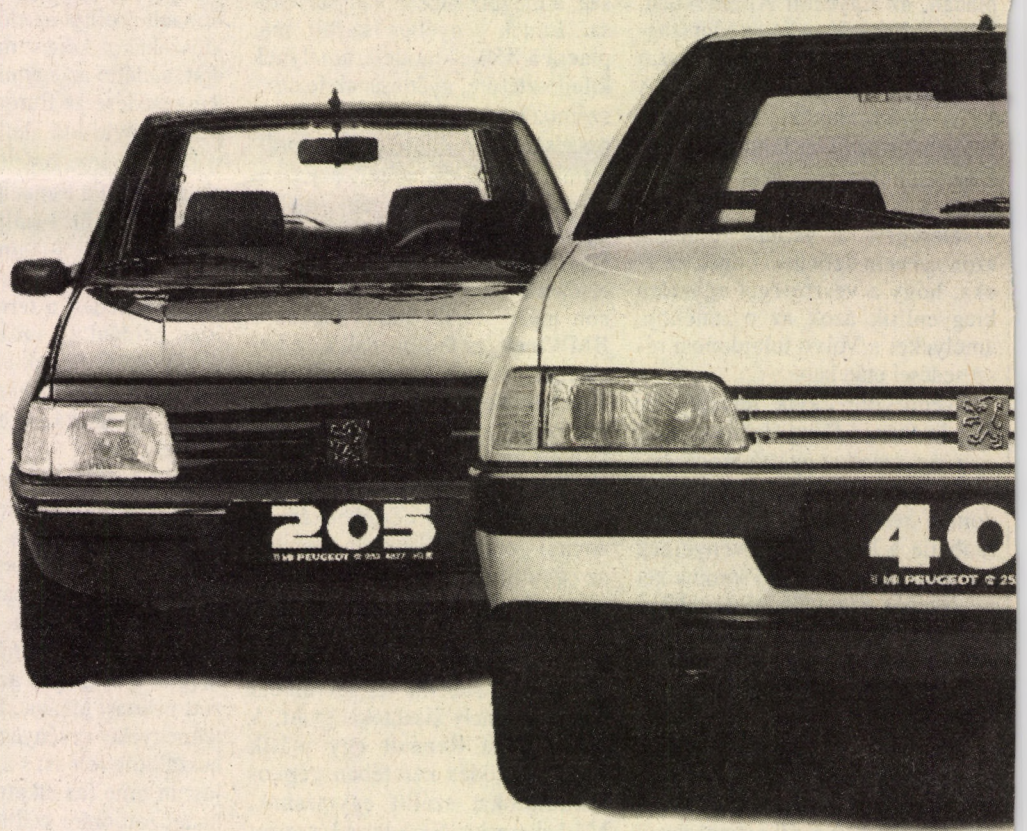

RAIR PEUGEOT

A RAIR mindent tud az oroszlánról

A Gillette nem feni a fogát a Wilkinsonra

Békés verseny a borotvaél körül

Az Eemland Holding Hollandiában bejegyzett nemzetközi beruházói cég vevőt keres a tulajdonában lévő patinás Wilkinson Sword vállalatra. A borotvapengéiről és eldobható, valamint a cserélhető fejű, úgynevezett patronos borotváiról ismert vállalat azért került „eladósorba", mert a cégben ugyancsak tulajdonnal rendelkező svéd bankok nem hajlandók tovább finanszírozni a Wilkinson újabb üzleti elképzeléseit.

Az elmúlt húsz esztendőben a 220 évvel ezelőtt alapított Wilkinsonnak jó néhány tulajdonosa volt. A céget többek között magáénak tudhatta a British Match gyufagyár, a svéd gyufagyár, majd a nagy versenytárs, a Gillette és a svéd Stora Kopparberg. 1989-ben került az Eemland nemzetközi beruházói csoport tulajdonába. A nyolcvanas években a Wilkinson még a borotva mellett gyártott gyufát, kertiszerszámokat és -gépeket, háztartási cikkeket, sőt műtrágyát is. Egy évtizeddel ezelőtt még termékei közé tartozott a Scripto toll is. Ezeket az üzletágakat a vállalat sorra eladta, s ma termelésének 85 százalékát a borotvapengék és a borotvakészülékek teszik ki. A vállalat termelésében 15 százalékos a különböző férfikozmetikumok részaránya.

Nyugat-Európában a Gillette után a Wilkinson a második legjelentősebb borotválkozásieszköz-gyártó. (Szakemberek véleménye szerint a Wilkinson mind a mai napig nem tudta kiheverni azt a veszteséget, amelyet az eldobható borotvák bevezetése okozott 1977-ben. Ismeretes, hogy ezzel az új termékkel először a francia BIC cég jelent meg a piacon.) Tavaly a vállalat forgalma 316 milió márka volt, nyeresége pedig megközelítette a 47 millió márkát. Nagy-Britanniában és Németországban rendelkezik gyárakkal, az Egyesült Államokban pedig fejlett elosztóhálózatot épített ki. Érdemes megjegyezni, hogy a Wilkinson forgalmának felét Németországban bonyolítja le.

Az iparág szakembereinek véleménye szerint nem lesz nehéz vevőt találni a Wilkinsonra, amelynek eladási ára várhatóan 300 millió dollár körül alakul majd. Eddig három nagy szakmabeli cég vetett szemet a világ második legjelentősebb borotvagyárára: a francia BIC, az amerikai Colgate-Palmolive vállalatbirodalom, valamint az ugyancsak amerikai Warner-Lambert háztartás-vegyipari konszern. Ez utóbbi elsősorban Shick borotváiról ismert a világon. Nem száll ringbe a Wilkinsonért a szakma „császára", a Gillette. A Gillette ugyanis már olyan nagy részesedéssel rendelkezik a borotválkozószerek piacán, hogy egy további részarányбővülés már monopóliumellenes eljárással is járhatna Nyugat-Európában.

Az amerikai Gillette főprofilja megegyezik a Wilkinsonéval. Emellett gyárt még többek között borotvakrémet, arcvizet, dezodort, fogkefét és számos testápolási cikket. A borotvapiacon egyelőre verhetetlenül áll az első helyen: piaci részaránya meghaladja a 33 százalékot. Ez azonban csak az eladott borotvák számára vonatkozik, értékben a cég a piac 65 százalékát tudhatja a magáénak. Jól jellemzi a Gillette tőkeerejét és piaci pozícióit, hogy 75 millió dolláros marketing-költségvetéssel nemrégiben dobta a piacra legújabb termékcsaládját, a 13 cikkből álló Gillette Series-t. Csaknem 80 millió dollárt költött az új termékcsalád (borotva és férfikozmetikumok) kifejlesztésére. Ugyancsak nagy pénzeket mozgatott meg nosztalgiaterméke, s a Sensor nevű nem eldobható borotva újbóli bevezetésére. Az 1903-ban alapított Gillette-ről kevésbé közismert, hogy 1955 óta van jelen az írószerpiacon. Ekkor vásárolta meg az ugyancsak amerikai Papermate vállalatot, amely elsősorban olcsóbb golyós- és töltőtollakat gyárt nagy mennyiségben. 1987-ben bekebelezte a francia Waterman céget, amely a drága írószerek piacán vívott ki magának világhírnevet. (A legolcsóbb Waterman tollak 50 dollárba kerülnek, a luxuspennák ára viszont meghaladja az ezer dollárt.)

A Gillette írószerüzletágának „skalpjaiból" viszont hiányzott a középkategória, az 5 és 50 dollár közötti tollak kínálata. Ezen a gondon úgy segített, hogy a nyár végén 562 millió dollárért megvásárolta a brit Parker céget. Az évi 60 millió golyós- és töltőtollat gyártó Parker tavaly 362 millió dolláros forgalmat bonyolított le, amelyből 71 millió dollár nyereséget ért el. Ugyanakkor a Gillette tavalyi írószerforgalma 460, az ebből származó nyereség pedig 49 millió dollár volt. (A Gillette és a Parker házasságának pikantériája, hogy a brit cég most ismét amerikai tulajdonba került. A vállalat székhelye korábban is a szigetországban volt, részvényei viszont az óceán túlsó oldalán. A brit menedzsment azonban 1985-ben úgy döntött, hogy 100 millió dollárért megvásárolja a céget az amerikai tulajdonostól.) A két vállalat fúziója nyomán a Gillette 15 százalékos részesedést szerzett a világ írószerforgalmában. Ezzel jócskán megelőzte az addigi listavezető BIC-et, amely 8 százalékos piaci részesedéssel volt világelső.

A Parker felvásárlása a Gillette számára az írószerüzletágban a koronát jelentette, hiszen termékskálája most már minden piaci igényt kielégít. Persze a Gillette forgalmában és nyereségében az írószerágazat részesedése csekély, a nagy üzletet borotválkozással kapcsolatos termékei jelentik. Noha a mind „rafináltabb" villanyborotvák terjedése egy ideig megrengette a Gillette üzletmenetét, az óriáscégnek sikerült időben megújítania önmagát, s olyan új termékekkel megjelenni a piacon, amelyek ismét hosszú távra biztosítják a dinamikus növekedést. Ma a világon jóval többen használnak hagyományos pengét és eldobható, valamint patronos borotvát, mnt villanyborotvát. A piaci felmérések tanúsága szerint a következő két évtizedben nem várható lényeges arányváltozás a villanyborotva javára, így a Gillette-nek továbbra sem lesznek értékesítési gondjai.

Hasonlóan jó piacra számíthat a Wilkinson is. Ráadásul ha szakmai befektető tulajdonába kerül, akkor még bővítheti is a piacát, bár a Gillette vezetőpozícióját nem lehet megingatni. Mindkét cég számára hosszabb távon igen nagy piacot jelent Kelet-Európa, mindenekelőtt a Szovjetunió utódállamai. Mind a Gillette, mind pedig a Wilkinson erőteljes reklám- és értékesítési kampányt folytat térségünkben. Termékeik nem olcsók, de kiváló minőségűek, s arra számítanak, hogy a fizetőképes kereslet bővülésével jelentősen tudják majd növelni eladásaikat Kelet-Európában.

Ma még nem tudható, hogy ki lesz a Wilkinson Sword új tulajdonosa, annyi azonban bizonyos, hogy nem csinál rossz üzletet. A borotválkozószerek piaca azon kevés piacok közé tartozik, ahol igen kevés a szereplő, s még az „örök" második helyezettnek is van terjeszkedési lehetősége.

G. Gy.

KÖZLEMÉNY

KÖZÉPÜLETÉPÍTŐ®
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Az Állami Vagyonügynökség megvételre felajánlja többségi részvénytulajdonát a **Középületépítő Rt.**-ben.

További információért forduljon
az ÁVÜ vezető tanácsadójához
a Coopers & Lybrand Kft-hez

Coopers & Lybrand | Corporate finance

Fráter Tamás / Neil Haines
1024 Budapest, Lövőház utca 30.
Telefon: 135 0140 Telefax: 156 4895

Jövőre csak 600 millió dollárt veszítenek?

Mélyrepülésben a repülőgépipar

A második világháború óta eltelt időszak legmélyebb válsága kezdődött meg idén a világ repülőgépiparában, s az előrejelzések szerint a szárnyaszegett repülőgépgyártók csak 1995 után számíthatnak kedvezőbb üzletmenetre. A légitársaságok sorra mondják le korábbi géprendeléseiket, ráadásul a hidegháború vége az iparág cégei számára a katonai gépek megrendelésének és gyártásának jelentős csökkenését is jelenti.

A világgazdaságon végigsöprő dekonjunktúra és az öbölháború számottevő veszteségeket hozott a világ légi közlekedése számára. Az IATA 212 légitársaságának vesztesége 1990-ben 2,7, tavaly pedig 4 milliárd dollár volt. Idén az összesített deficit meghaladja majd a 2,6 milliárd dollárt, 1993-ban viszont „csak" 600 millió dollár veszteségre számítanak a légivállalatok. Négy esztendő tehát közel 10 milliárd dollár veszteséget hoz a légitársaságoknak, amelyek a repülőgépgyártókhoz hasonlóan nehéz anyagi helyzetbe kerültek. Az év első kilenc hónapjában az utasok száma ugyan 15 százalékkal haladta meg az előző esztendő azonos időszakáét, ez a bővülés azonban csak a veszteségek mérsékléséhez elegendő. Ráadásul 1990 óta 12 százalékkal bővült a légitársaságok szállítókapacitása.

Jól jellemzi a légitársaságok siralmas helyzetét, hogy a világ 9 ezer nagyobb gépet számláló repülőgépparkjából ezer gép Arizona és Kalifornia erre a célra kijelölt sivatagi részein alussza kényszerű Csipkerózsika-álmát. A kényszerpihenőt tartó gépek között több tucat vadonatúj repülőgép is található, amelyeket a légitársaságok takarékossági okokból forgalomba sem állítottak. A légi személy- és áruszállítás tartós visszaesése tartós veszteséget okoz a légivállalatoknak, amelyek a nyolcvanas évek második felében nagy mennyiségű új gépet rendeltek egyrészt a kapacitások bővítésére, másrészt pedig a kiöregedő gépek lecserélésére. 1989-ben, a géprendelési láz csúcspontján a világ légitársaságai 1688 nagyobb repülőgépet rendeltek meg a gyártóktól.

Az idei esztendő eleje óta a megrendelt gépek nagyobb részét lemondják, illetve a tervezettnél későbbi szállítást kérnek a légitársaságok. 1992 elején a világ vezető repülőgépgyártó vállalatainak — Boeing, Airbus Industries, McDonnell Douglas — 191 milliárd dollár értékben 3158 gép gyártására volt megrendelésük.

A rendelés-visszamondás, illetve a késleltetett átvétel készületlenül érte a gyártókat, amelyek a károk mérséklésére drasztikus intézkedések megtételére kényszerülnek. A világ első számú repülőgépgyártója, a Boeing — piaci részesedése meghaladja az 55 százalékot — októberben már kénytelen volt jelentősen visszafogni a 737-es típus gyártását, a 757-esekből pedig jövőre a tervezett mennyiség felét sem készítik. Az Airbus Industries — amely húsz esztendő alatt 26 százalékos piaci részesedésével a második helyre küzdötte fel magát — idén már háromszor „lassította le" szerelőszalagjait, s egyelőre elhalasztotta új modelljének, az A—319-esnek a sorozatgyártását. Rossz idők járnak a McDonnell Douglasre is, amely nemrégiben jelentette be, hogy 40 százalékkal kevesebb MD—11-es típust gyárt.

Utoljára 1981-ben söpört végig komolyabb recesszió a repülőgépgyártókon; a polgári gépek megrendeléseinek visszaesését azonban akkor ellensúlyozta a katonai repülőgépek rendelésállományának dinamikus növekedése. Ilyen „megoldásra" most nincsen kilátás, a világ legtöbb országában nagymértékben zsugorodik ugyanis a katonai költségvetés.

Optimista vélemények szerint a repülőgépgyártók legkorábban a jövő év végén kezdik meg a kilábalást a válságból, a szakemberek többsége azonban csak 1996 táján számít erőteljesebb fellendülésre. Némi vigaszt jelent a repülőgépgyártók számára, hogy a megrendelések lemondása, illetve a szállítások elhalasztása mindenekelőtt a 100-160 utast befogadó gépeket érinti. Viszonylag kevesebb széles törzsű repülőgép megrendelését kellett eddig törölni, de a szakemberek nem tartják kizártnak, hogy jövőre már tömegesen vonják vissza a Boeing—767-esekre és 747-esekre feladott megrendeléseket is. Különösen az amerikai légitársaságok lassították le az új gépek beszerzését, a Delta légitársaság például — kedvezőtlen anyagi helyzete miatt — egyelőre hagyja elöregedni a gépeit. Továbbra is sok gépet rendelnek viszont az ázsiai légitársaságok, elsősorban Japánból, Kínából és Malajziából érkezik nagyobb számú megrendelés.

A vezető repülőgépgyártók arra számítanak, hogy a válság után nagy mennyiségű megrendelést kapnak a nagy befogadóképességű, széles törzsű gépekre, elsősorban a Boeing—777-esre, valamint a nyugat-európai légikonzorcium A—330-as és A—340-es típusaira. Szerény számítások szerint az ezredfordulóig a világ légitársaságai 5400 új repülőgépet fognak vásárolni és forgalomba állítani. Ezek értéke mintegy 400 milliárd dollár, s nagy kérdés, hogy milyen forrásból tudják majd finanszírozni a légivállalatok az új beszerzéseket. Új jelenség, hogy a beszerzésre kerülő gépek 60 százaléka a kiöregedett repülőgépek lecserélését szolgálja majd. Ez gyökeres fordulat az elmúlt húsz év irányzatához képest, amikor az új repülőgépek 85 százaléka szolgálta a kapacitások növelését.

A vezető nyugati repülőgépgyártók számára nem kétséges, hogy néhány éven belül ismét kedvező konjunktúrára számíthatnak, addig azonban valahogy talpon kell maradniuk, túl kell élniük a jelenlegi válságot. Számolniuk kell azonban azzal, hogy a nem távoli jövőben Japán, Tajvan és Dél-Korea is be kíván lépni a repülőgépgyártók „klubjába". Nem kizárt, hogy a nyugat-európai Airbus Industrieshez hasonló konzorcium alakul a következő években Délkelet-Ázsiában is. Konkurenciát jelenthet az ezredforduló táján az amerikai és a nyugat-európai repülőgépgyártóknak az orosz ipar is. (A volt szocialista országok ma már elsősorban Boeing és Airbus típusokkal bővítik légiflottájukat, illetve ezekkel cserélik le a szovjet gépeket.) Nyugati szakemberek véleménye szerint nagyon valószínű, hogy az orosz polgári repülőgépipar még az évezred vége előtt nyugati együttműködések, kooperációk és vegyesvállalatok révén újjászületik. Ennnek egyik első jele a TU—204-es utasszállító, amelynek hajtóműveit a Rolls-Royce gyártja. Kérdés persze, hogy a most jelentős kapacitásfelesleggel rendelkező nyugati gyártók meddig lesznek hajlandók elmenni az együttműködésben az orosz polgári repülőgépiparral. Ezzel ugyanis saját konkurenseik számát növelhetik, még akkor is, ha az előrejelzések szerint a légiutasok száma az ezredfordulóig évi 5-7 százalékkal bővül, s ezzel az ütemmel lépést kell tartaniuk a légiflottáknak is.

Gonda György

STATE PROPERTY AGENCY DECISIONS

The SPA Board has approved the sale of MAV'S Catering Service to the First Hungarian Investment Company, which also agreed to invest HUF 30m above the purchase price into modernisation of the service.

The office building of MAVTI (Design Institute of the Hungarian State Railways) on the Pest Danube bank, has been sold to the German Commerzbank for HUF 735m. Some of the money will be used to pay the debts of the company. The SPA has made it a condition of the sale that Commerzbank will not resell the building.

Following the withdrawal of the CIB, a new tender was invited for the sale of Fontana department store in the shopping street, Vaci utca, which was won by the German MÅller GmbH. MÅller is paying DEM 15.5m for the building which will remain a department store. The Meat Complex of Papa, a profitable meat processing company, will be offered for sale at an open tender in January, and the soft drink factory of V†rda Drink Rt. will be sold at a closed tender. The Board has decided to announce an open tender for the sale of the Gyîr County State Building Company in February, with various parts of the company to be sold separately.

HUF 300m of the revenues will be allocated into a guarantee fund. The Board has similarly decided that the SPA may set up a limited company for the training of crisis managers. The first four-week courses, held by prominent Hungarian and foreign lecturers, started on October 26, with the participation of 300 students.

Following the approval of the privatisation leasing technique two weeks ago, the SPA Board has now decided to invite privatisation leasing bids for eight companies with an experimental nature.

Foodapest food show attracts record number of exhibitors

The first International Food, Beverage and Food Processing Forum called Foodapest for short, which is held in Budapest between November 25 and 29, is intended to become a permanent agricultural and food show of Central and Eastern Europe.

57 pc of the 743 exhibitors are foreign firms, and the total exhibition ground is 11,000 square metres. The first three days of the show are devoted to the professional public and the last two days to visitors. 26 countries are represented, including most of the EC member countries which are fielding 315 companies. Special prizes have been awarded to the best food products. The jury has received 95 nominations: 72 from the normal food category, 13 from the luxury food category and 10 from the category of special foods. Observers say that the niveau of the products is much higher than experienced at earlier food competitions. 18 products have been awarded the "excellent product" label which the manufacturers may hereafter feature on the product as long as its quality is identical with that of the prize-winning product.

Foreign trade balance dips into red

Most of the economic processes were more favourable in the first nine months of the year, than in the same periond of last year, the latest report of the Central Statistical Office reveals. This does not mean, however, that the economy has already started on a growth course, only that the pace of decline has decreased. In some industries the decline has stopped and these are stagnating.

Agriculture is, perhaps, the worst off. The wholesale purchase prices of farm produce were, on average, 30 pc lower in January-September than in the first nine months of 1991. Livestock is decreasing rapidly. At 1.251 million heads, the country's cattle stock was 17.4 pc smaller at the end of September than at the same time last year. The sheep stock dropped by 18 pc over the same period. Cereal grain harvest was 31 pc lower than last year, with wheat falling 42 pc short of last year's harvest. Wholesale companies bought 64 pc less vegetables and 30 pc less fruits from farmers than last year. It is not surprising that

ICC balance

The agreements reached in the Interest-Coordination Council, which rallies representatives of the employers, employees and the government, over the weekend, boost budget expenditures by HUF 34bn. This derives from the following items: reduction of the present 8 pc VAT rate on certain products to 6 pc involves HUF 8bn drop in budget revenues. Zero VAT on medicines costs the budget HUF 3bn, and zero VAT on electricity another HUF 1.5bn. The income tax preference to public employees reduces budget revenues by HUF 7bn. The HUF 10bn approved for the wage increases of public employees also boosts budget expenditures. The actual increase in budget expenditures is HUF 36bn, but since HUF 2bn will come back to the budget in the form of public employees' income tax, the budget will have to finance a net increase of HUF 34bn. HUF 20bn of that increase will come from privatisation revenues and HUF 14bn from the reduced funding of separate state funds and budgetary organisations.

For example, the ministries, except for the Ministry of Environment, will get between HUF 300m and HUF 600m less funding next year.

The Ministry of Interior is losing HUF 5.5bn and the Ministry of Defence HUF 2bn. The state funding of the investment promotion fund will drop from HUF 1.7bn to HUF 700-800m. The 14 pc pension increase will not make much difference for the social security budget, since an increase of 12.4 pc had already been envisages for next year, and the extra HUF 5.2bn can also be financed because the wage increase of public employees will boost the social security revenues by HUF 3.5 bn. And since medicines will stay in the zero-VAT bracket next year, the HUF 3bn meant for medicine price subsidies will not have to be spent.

A quarter of the unemployed is young people

At the end of September there were 616,800 officially registered unemployed in Hungary, 2.1 times as many as a year earlier, amounting to 11.4 pc of the country's active workforce. 41.1 pc of the unemployed only have general

18.3 pc unemployment figure and Szabolcs-Szatm†r-Bereg county with a jobless rate of 20.5 pc. Budapest, Pest, Somogy and Gyîr-Sopron-Moson counties have lower jobless rates than the national

Member countries to decide for themselves ...

The EC Veterinary Commission has decided to ban the imports to the EC countries of pig and pork from Bekes county only, as that region was hit the most severely by the swine pest. The Commission

themselves in the matter. Minister of Agriculture Elemer Gergatz earlier ordered quarantine measures in the entire disease-stricken county, which means that no live pigs, raw pork or other raw pig products may